

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
KADINHANI FAİK İÇİL MESLEK YÜKSEKOKULU
SOSYAL VE TEKNİK
ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Selçuk University
The Journal of Social and Technical Researches

Yıl:2015 - Sayı: 10 - ISSN - 2146 - 7226
sosyoteknik.selcuk.edu.tr

SOSYOTEKNİK

10

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE TEKNİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Yıl: 2015 • Sayı: 10 • ISSN 2146-7226

Sahibi

Selçuk Üniversitesi
Kadınhanı Faik İçil Meslek Yüksekokulu Adına
Doç. Dr. Vural ÇAĞLIYAN

Editörler

Doç. Dr. Vural ÇAĞLIYAN - Yrd. Doç. Dr. Naci BÜYÜKKARACIĞAN -
Yrd. Doç. Dr. Handan ERTAŞ

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Hasan Kürşat GÜLEŞ - Prof. Dr. Adem ÖĞÜT - Prof. Dr. Mahmut TEKİN –
Doç. Dr. Hasan BÜLBÜL - Doç. Dr. Nuri ÖMÜRBERK (S.Demirel Ü.)
Doç. Dr. Vural ÇAĞLIYAN - Yrd. Doç. Dr. Naci BÜYÜKKARACIĞAN
Yrd. Doç. Dr. Handan ERTAŞ - Yrd. Doç. Dr. İsa ALTINIŞIK - Öğr. Gör. Kamil Aykurtalp GÜNDÜZ

Danışman Kurulu

Prof. Dr. Aşır GENÇ (Selçuk Ü.) - Prof. Dr. Başak SOLMAZ (Selçuk Ü.) -
Prof. Dr. Muazzez ÇELİK KARAKAYA (Selçuk Ü.) - Prof. Dr. Osman Nuri ÇELİK (Selçuk Ü.) -
Prof. Dr. Ömer ULUKAPI (Selçuk Ü.) - Prof. Dr. Turan PAKSOY (Selçuk Ü.) -
Prof. Dr. Süleyman SOYLU (Selçuk Ü.) - Doç. Dr. Ayhan GÖKTEPE (Selçuk Ü.) -
Doç. Dr. Cengiz AKKÖZ (Selçuk Ü.) - Doç. Dr. Haluk DUMAN (Aksaray Ü.) -
Doç. Dr. Mahmut KUŞ (Selçuk Ü.) - Doç. Dr. Mehmet GÖKÜŞ (Selçuk Ü.) -
Doç. Dr. Mikail ALTAN - Doç. Dr. Murad Aydın ŞANDA (Selçuk Ü.) -
Doç. Dr. Nuray TERZİ (Marmara Ü.) -
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Burhan ÇAKICI (Gümüşhane Ü.) -
Yrd. Doç. Dr. Alper Tunga ALKAN (Selçuk Ü.) -
Yrd. Doç. Dr. Alper Veli ÇAM (Gümüşhane Ü.) - Yrd. Doç. Dr. Aydan YÜCELER (N.Erbakan Ü.) -
Yrd. Doç. Dr. Cansel OSKAY (Mersin Ü.) - Yrd. Doç. Dr. Derya ÖZİLHAN ÖZBEY (Selçuk Ü.) -
- Yrd. Doç. Dr. Ferdi Bişkin (N.Erbakan Ü.) -
Yrd. Doç. Dr. Fikret ÇELİK (Kırıkkale Ü.) - Yrd. Doç. Dr. Hakan ACET (Selçuk Ü.) -
Yrd. Doç. Dr. Hayriye SAĞIR (Selçuk Ü.) -
Yrd. Doç. Dr. İsmail SEVİNÇ (Selçuk Ü.) -
Yrd. Doç. Dr. Makbule Evrim GÜLSÜNLER (Selçuk Ü.) - Yrd. Doç. Dr. Mehmet SAĞIR (Selçuk Ü.) -
Yrd. Doç. Dr. Mesut GÜNDÜZ (Selçuk Ü.) -
Yrd. Doç. Dr. Mustafa ONÜÇYILDIZ (Selçuk Ü.) - Yrd. Doç. Dr. Mustafa ARIKAN (Selçuk Ü.)

Yazışma Adresi

Kadınhanı Faik İçil Meslek Yüksekokulu
Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi Editörlüğü
42800 Kadınhanı - KONYA
Tel: 0.332.834 03 06 & Fax: 0.332.834 03 05e-mail:
sosyoteknik@selcuk.edu.tr

Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi hakemli bir dergidir.
Yayın Türü: Yaygın Süreli Online Dergi
Dergimizde yayınlanan makalelerdeki her türlü sorumluluk yazarlara aittir.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE TEKNİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Yıl: 2015 • Sayı: 10 • ISSN 2146-7226

Bu Sayının Hakemleri

Prof. Dr. Hasan BÜLBÜL, Niğde Üniversitesi
Prof. Dr. Muammer ZERENLER, Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Atila KARAHAN, Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Nuri ÖMÜRBEK, Süleyman Demirel Üniversitesi
Doç. Dr. Vural ÇAĞLIYAN, Selçuk Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Esen ŞAHİN, Selçuk Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Handan ERTAŞ, Selçuk Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Hayriye SAĞIR, Selçuk Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. İsa ALTINIŞIK, Selçuk Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Naci BÜYÜKKARACIĞAN, Selçuk Üniversitesi

KIRSAL TURİZMİN SOSYO – KÜLTÜREL - EKONOMİK ETKİLERİ ÇERÇEVESİNDE KONYA İLİ HADİM İLÇESİ İÇİN ÖNERİLER

Doç. Dr. Abdullah KARAMAN¹

Mehmet GÜL²

¹ Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi, KONYA

² Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Yüksek Lisans

ÖZET

Turizm gün geçtikçe önemi artan ve dünyanın en büyük hizmet endüstrisi olan bir sektördür. Turizmin katkısı sadece elde edilen gelirlerle ekonomik boyutla sınırlı değildir. İnsanların fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarını sağlayarak vazgeçilmez bir konuma yerleşmektedir. Turizm başlangıçta talep açısından toplumun sadece belirli bir kesimine hitap eden bir faaliyetken ilerleyen zamanlarda kişilerin gelir seviyesinin artması, çalışma koşullarının iyileşmesi, teknolojik ilerlemeler sonucunda hız ve kalite farklılıklarının ön plana çıkması ve yeniliklerden haberdar olması, kişilerin eğitim seviyelerinin yükselmesi sonucunda, farklı ihtiyaç ve isteklere sahip olan insanların da taleplerine cevap verebilmektedir.

Kırsal turizm, kırsal girişimcilerin varlığıyla birlikte çalışan, kırsal alanlarda tarımla geçinen insanlara farklı bir gelir kaynağı sağlayan, turistlere bölgenin etnik ve coğrafi karakterinden, tarihinden, farklı kültüründen ve kırsal doğasından kaynaklanan gizemli bir çekicilik sunan turizm çeşididir. Özellikle sanayileşmiş ülkelerde ve büyük şehirlerde yaşayan insanların modern hayatın ve çalışma hayatının yorgunluğunu doğayla iç içe, şehir gürültüsünden uzakta bir yerde atma ihtiyacı kırsal turizme olan talebin artmasına neden olmaktadır. Turizm talebinde meydana gelen bu değişim turizm sektörü içerisinde, termal turizm, dağ ve kış sporları turizmi, akarsu (kano-rafting) turizmi, yayla turizmi, kültür turizmi, av turizmi, su sporları, çiftlik turizmi

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

gibi alternatif turizm çeşitlerinin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Hadim ilçesinin kırsal turizm potansiyelinin olup olmadığı; varsa hangi kaynakların nerede, ne şekilde, nasıl değerlendirilebileceği ve bunun sonucu Konya ekonomisindeki istihdam ve gelirin ne şekilde yön değiştirebileceği belirlenmeli ve uygulamaya geçilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Turizm, Kırsal Alan, Alternatif Turizm, Konya İli, Hadim İlçesi Turizm Potansiyeli

Çalışmanın Türü: Araştırma

SUGGESTIONS FOR HADİM DİSTRİCT OF KONYA PROVİNCE WITHİN THE FRAMEWORK OF SOCİO- CULTURAL-ECONOMIC İNFLUENCES OF RURAL TOURİSM

ABSTRACT

The importance of tourism sector is increasing with passing day and becoming the biggest service industries of the world. Tourism is not only limited to economic dimention

with obtained income . But it is putting on irreplaceable status by meeting personal , physiological and psychological needs. Tourism initially was the service that applied to specific catigory , later on as a result of technologic progress coming into prominans of speed and quality differences and being aware of innovations with the increase of personal income, improvement in work conditions , uprising of educational level it begun to satisfy the requirements of people with different needs and claims.

Rural tourism is one the variation of a tourism that offers a mysterious appealingness of different culture and rural nature , its history, its ethnic and geographic features as well as the opportunities providing different way of source of income for people who earns a living from agriculture . Particularly nowadays when poeple in industrialized countries and big cities want to get rest of modern life and work by staying away from noisy cities in touch with nature leads to inceasing demand of rural tourism. Such changes in tourism demand bring

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

a burst of alternative tourism types such as thermal tourism, mountain and winter tourism, canoe-rafting tourism, tableland tourism, culture tourism, hunting tourism, water sports and agro-tourism.

Potentials of rural tourism of Hadim district must be defined , if available what and how to put the resources to good use and consequently how to change over the ways of income and employment of Konya province economy must be determined and carry into practice .

Key words: Rural tourism, Alternative tourism, Konya province, Tourism potentials of Hadim district.

Work type: Research

GİRİŞ

20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren turizm dünyada en hızlı gelişen ve büyüyen sektörlerden birisi haline gelmiştir. Turizmde bu gelişme 1980'lere kadar kitle turizmi şeklinde gerçekleşmiş ve deniz, kum, güneş ağırlıklı bir turizm ön plana çıkmıştır. Kitle turizminin yol açtığı sorunlar neticesinde ve tüketici talep ve isteklerinin değişmesi, doğal ve

kültürel çevreyi koruyup gözeten, daha alternatif veya daha sürdürülebilir turizm şekillerine yönelmede etkili olmuştur. Turizm başlangıçta toplumun sadece belirli bir kesimine hitap eden bir faaliyetken ilerleyen dönemlerde toplumun gelir seviyesinin artması, çalışma koşullarının iyileşmesi, teknolojinin gelişmesi sonucunda hız ve kalite farklılıklarının ön plana çıkması ve kişilerin yeniliklerden haberdarı olması, kişilerin eğitim seviyelerinin yükselmesi sonucunda, farklı ihtiyaç ve isteklere sahip olan insanların da taleplerine cevap verebilmektedir.

Kırsal turizm, bir bölgenin doğal kaynaklarının sürdürülebilir bir biçimde korunması ve aynı zamanda sosyo - kültürel ve ekonomik yönde gelişmesine katkı sağlayan alternatif turizm çeşitlerinden birisidir. Kırsal alanların kalkındırılmasında yeni bir yaklaşım olarak kabul görmektedir. Bu bağlamda kırsal turizmin temeli kırsal yerleşimler ve doğal kaynaklardır. Kırsal turizmin doğal ve kültürel mirasın korunmasında önemli bir işlevi vardır.

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

Kırsal turizm geleneksel tarım ve sanayi sektörlerinde azalma olduğu bölgelerdeki toplumlara yeniden hayat veren bir sektör konumundadır. Özellikle Kırsal turizmden elde edilen başarılı sonuçlar, kırsal bölgelerin gelişiminde tarıma ek olarak kırsal turizmi defarklı bir alternatif olarak görülmesini sağlamaktadır. Kırsal turizm de turistlerin, doğal ortamlarda tatillerini geçirmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla kırsal bir yerleşmeye giderek, konaklamaları ve o kırsal yerleşmeye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türüdür.

KIRSAL TURİZMİN ANALİZİ

1. Kırsal Turizm Kavramı ve Önemi

Kırsal alanlar, yaşam ve ekonomik faaliyetlerin önemli ölçüde doğal kaynakların kullanım ve değerlendirilmesine bağlı olduğu, ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişme sürecinin nispeten yavaş işlediği, gelenek ve törelerin, yaşam biçimini ve kurallarını etkilediği ve teknolojik gelişmenin yaşama ve

üretime yansıma oranının büyük ölçüde zamana yayıldığı alanlar olarak tanımlanmaktadır (Can, 2007: 3).

Kırsal turizm, Dünya turizm literatürü incelendiği zaman bilim insanları tarafından kırsal turizmin çiftlik turizmi (farm tourism), köy turizmi (village tourism), yayla turizmi (highland tourism), tarımsal turizm (agro-tourism), ekoturizm (ecotourism) gibi farklı isimlerle anlatıldığı görülmektedir. Bunun nedeni kırsal turizmin kapsamı hakkında ortak bir görüşe sahip olunmamasıdır. Kırsal turizm bazı tanımlarda, daha çok çiftliklere ve doğaya yönelik olarak yapılan, turistlerin çiftlik gezme, balık tutma, ata binme, “trekking” (uzun ve zorlu yürüyüş) v.b. etkinliklere katıldıkları turizm türü olarak ele alınmaktadır (Aydın, 2012: 40).

Kırsal turizm, AB tarafından yapılan tanıma göre; tatillerini kırsal alanda, kırsal mirası görerek ve kırsal yaşam hayatından zevk alan insanların arzu ve istekleri olarak tarif edilmiştir (EuropeanCommission 2003).Bu bakımdan özellikle yurtdışında yeni alternatif yerlerin ortaya çıkması

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

nedeniyle kırsal turizm de şimdiki ve gelecek zamanlar için bir alternatif olabilmektedir (Fons vd.,2010:551).

Turizm türleri içerisinde, doğal çevre ve tarımla bütünleşen, diğer turizm türleriyle de son derece kolay entegreolabilen kırsal turizm; var olan turizm türlerinin alternatifi ya da tamamlayıcısı olarak önemini her geçen gün daha da arttırmaktadır. Özellikle kentleşmiş bölgelerde artan stres ve iş hayatının zorlukları kırsal alanlara olan ilgiyi körükleyerek kırsal turizmin, alternatif turizm türü olarak gelişmesine talep yönlü önemli katkılar sağlamaktadır (Uçar, 2010: 14).

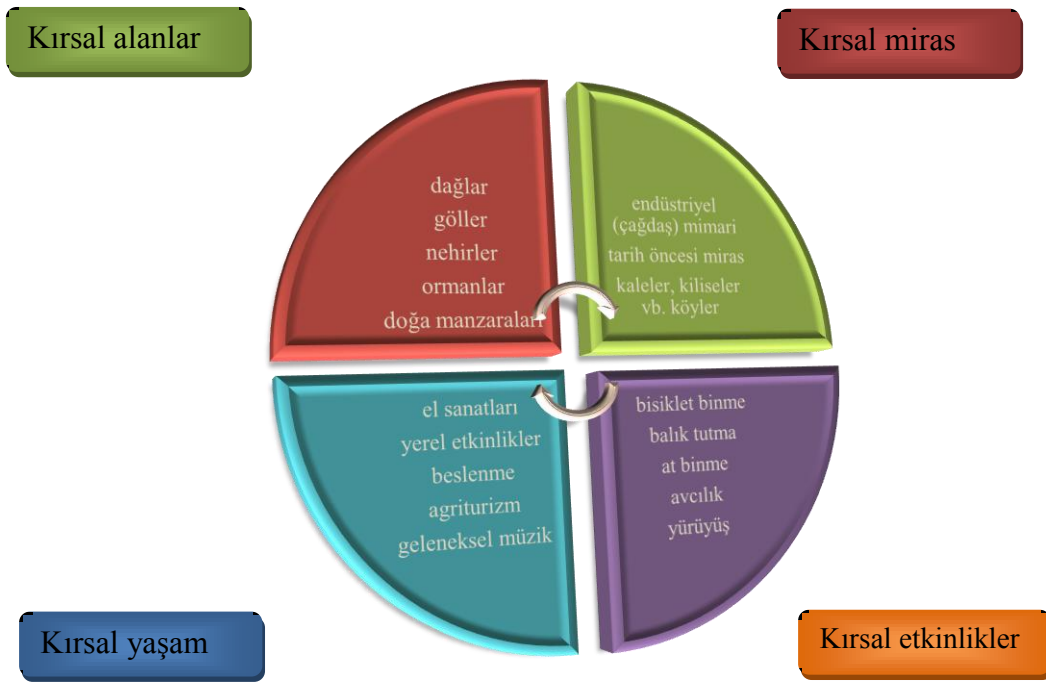
Kırsal turizmin bir yerleşme biriminde gelişebilmesi için coğrafi konumun vekuruluş yerinin uygunluğu, doğal güzelliklerin, tarihsel ve kültürel çekiciliklerin varlığı ve korunmuş olması alt yapı yeterliği, konaklama olanakları, kırsal-geleneksel üretim

biçimlerinden en az birinin varlığı ve turiste sunulabilmesi, yerel halkın turizm için gönüllü olması, önde gelen koşullardır. Kırsal turizme muhakkak halkın eğitimiyle başlanmalı yerel örgütler kurulmalı ve çok yönlü tanıtıma gidilmelidir (Morgül, 2006: 62).

Kırsal alanlarda ortaya çıkan bir turizm çeşidi olarak kırsal turizm çok yönlü ve geniş bir aktivitelerdir. Kırsal turizm, çiftlik turizmi, yeşil turizm veya yayla turizmi olmakla birlikte, doğa faaliyetleri ve özellikle de eko turizm, alışveriş, kayak, bisikletli veatlı doğa gezileri, rasathane, macera, rafting, bungeejumping, spor, termal turizm, avcılık ve balıkçılık, sanat, tarihve etnik yapıya endeksli bir turizm çeşididir. Kırsal turizmi kavram olarak daha iyibir şekilde anlayabilmek için, onu oluşturan bileşenleri bilmek oldukça önemlidir. Ek1'deki şekil bunu açıklamaktadır (Çeken ve diğerleri, 2007: 7).

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

Şekil: 1. Kırsal Turizm Kavramı (Kırsal Turizm Bileşenleri)

Kaynak: (Çeken ve diğerleri, 2007: 7).

Kırsal turizm, amacı tarımsal ya da yerel değerlerle iç içe bulunarak hoşça zamaneçirmek olan turistlere, beklentileri doğrultusunda konaklama, yiyecek – içecek ve diğer hizmetleri veren küçük ölçekli işletmelerin yer

aldığı küçük yerleşimlerde gerçekleştirilen faaliyetler bütünüdür. Daha özet bir ifade ile kırsal turizm kırsal alanlarda gerçekleştirilen turizm türü olarak tanımlanabilir. Turizm için kırsalın taşıdığı anlam; deniz

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

turizm merkezleri dışında kalan, kentsel yerleşimlerden uzakta, kırlara özgü doğal ve kültürel yapının korunduğu ve yapaylıkla tanınmamış (otantik) alanlardır (Yallagöz, 2010: 3).

2. KIRSAL TURİZMİN OLUMLU VE OLUMSUZ ETKİLERİ

Kırsal turizmin en önemli işlevlerinden birisi kırsal göçü önlemek ve kırsal alanlar için kurtarıcı görevini üstlenmiş olmasıdır. Göçü engellemenin başlıca yolu ise, geçim kaynaklarını iyileştirmek veya çeşitlendirmek, bölge halkının sosyal refahı arttırmaktır. Bu nedenle turizm, Kırsal turizmde konaklama ve diğer hizmetler çoğunlukla küçük aile işletmelerinde veya kır otellerinde gerçekleştiğine göre, aile bireylerinin hepsine yeni bir iş kapısı açmaktadır. Özellikle bölge kadınlarının çalışma hayatı içerisinde aktif biçimde rol alması, para kazanması, sosyal yaşamda yer edinmesi, ekonomik özgürlüğe sahip olmaya başlaması gibi birçok faktör kırsal turizmin gelişmesinde olumlu etkiler yaratmaktadır (Morgül, 2006: 70).

Şehrin gürültüsünden, sanayiden, hava kirliliğinden bunalan metropol insanının tekrar doğaya dönmek için bu alanları tercih ettiği görülmektedir. Bu tercih sonucunda hem şehir hem de kırsal alanda yaşayan insanlar için karşılıklı fayda sağlanmış olur. Fakat kırsal turizm bilinçli bir şekilde geliştirilmezse kırsal alanlarda iyileştirme yerini daha zor durumlar kaçınılmaz olabilir. Kırsal alanlarda turizmin gelir artışı, altyapı vb. olumlu etkilerine rağmen bilinçsizce yapılan yatırımlar doğayı tahribata uğratmakta ve bu alanlardaki kırsal turizmi olumsuz bir şekilde etkilemektedir (Kiper, 2006: 45).

Dünyada birçok ülkenin ulusal turizm yönetimi kırsal turizmin önemli ve gelişen bir sektör olduğunu kabul etmesine karşın özellikle kırsal turizmle ilgili istatistikî bilgi toplayan ülkelerin sayısının azlığından dolayı rakamsal boyutları ile ilgili bilgilere ulaşmak oldukça zordur. Ancak durum böyle olsa da, kırsal turizmin hem çevre ve turist hemde evsahibi ve turist arasında ilişki boyutunun olması ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerinin de oldukça fazla olması

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

sonucunu doğurmaktadır (Morgül, 2006: 69).

Kamu kurum ve kuruluşları destek verdikleri durumda kırsal turizm ekonomik kalkınma için bir araç niteliğindedir. Batı ülkelerinde, kırsal turizmin kırsal alanların

ekonomisindeki önemi 1990'lı yıllarda anlaşılmaya başlanmıştır. İngiltere'de yapılan bir araştırmada çiftçilerin çoğunluğunun gelirlerini arttırmak için turizm sektörüne katıldıkları belirtilmektedir (Fleischer ve Pizam, 1997: 367).

Tablo: 1. Kırsal Turizmin Olumlu ve Olumsuz Etkileri

<u>KIRSAL TURİZMİN OLUMLU ETKİLERİ</u>	<u>KIRSAL TURİZMİN OLUMSUZ ETKİLERİ</u>
Kırsal turizm nüfus kaybına uğrama riskleri ile karşı karşıya bulunan yöreleri canlandırmak suretiyle, yöre halkının başka bölgelere göç etmesini önleyebilmektedir.	Kırsal turizm tarımdan gelir sağlayan halkın, tarım sektörü dışına kaymasına neden olmaktadır. Kırsal turizmin plansız gelişimi, tarımsal alanların azalmasına yol açmaktadır.
Şehir ve kırsal yöreler arasındaki ilişkilerin gelişmesi, zamanla şehir ve kırsal yöre arasındaki yaşam ve davranış farklılıklarını yumuşatmaktadır.	Arazi ve diğer gayri menkul fiyatlarında spekülatif artışlar olmaktadır. Kiralama bedelleri aşırı yükselerek, tarım üreticisi tarımdan gelir sağlamak yerine, arazisini boş bırakarak rantı bekler duruma yönelebilmektedir.
Tarım ürünleri talebi artmakta, kırsal yörelerde ev ve el sanatları gelişerek ek gelirler çoğalmakta; konaklama, yeme-içme v.b. ilgili tesislerin artması ile istihdam ve ücret gelirleri artmakta.	Kırsal alanların aşırı ve yoğun kullanımı, tarımsal alanları, doğal ve kültürel sit alanlarının tahribine yol açarak ekolojik dengeyi bozabilmektedir.
Kırsal yörelerin kalkınmasına yardımcı olarak ülke ekonomisine katkıda bulunur	Kırsal turizmden sağlanan gelir, yerli halka bu geliri tarım dışı hatta o yöre dışında değerlendirme şansı yaratır o da başka sektörlerle sermaye akımını kuvvetlendirir ve kırsal turizmi yöreyi kalkındırma amacından uzaklaştırabilmektedir.
Turizm, kırsal yöreler halkına çok çeşitli kaynaklardan gelir kazanma olanakları yaratmaktadır.	Kırsal alanların aşırı kalabalık olması, çekiciliklerin azalmasına ve otantikliğini kaybetmesine neden olmaktadır.
Turistlerin her türlü hizmette belirli bir kalite aramaları yerli halkın da hayat standartlarının yükselmesine yol	Tarımsal ürün deseni değişerek verimlilik azalmaktadır.

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

açmaktadır.	
Turizm, altyapı, konut ve çalışma şartlarının iyileştirilmesine neden olduğundan bu olumlu gelişmeler halkın yararına olmaktadır.	Kırsal yörelerde turizmin gelişmesi sosyal ve kültürel planda yerli halkın tarım yörelerine özgü gelenek ve göreneklerinin kaybolmasına kadar varan bir kültürel kirlenme. ye neden olabilmektedir Böylece yerli halk ile turist kültürleri arasındaki karışma, yerli halktan turiste karşı birbirlerinden sert çizgilerle ayrılabilen iki aşırı davranış şekli ortaya çıkabilmektedir.
Kırsal yöreler, turizmin doyum noktasına geldiği ve bu nedenle dinlendiricilik özelliklerini büyük ölçüde yitirmiş bulunan geleneksel tatil istasyonlarının yükünü hafifletir.	
Kırsal alanların büyük yer tuttuğu bir ülkede turizmi kıyı turizminin egemenliğinden kurtararak tatilleri mekan içinde yaymaktadır.	
Turizm, kırsal alanlarda yeni ekonomik etkinlikler doğmasına yol açar, yörenin ekonomik yapısının esnekliğe kavuşmasına yardım etmektedir.	
Kırsal turizm, iç turizmi canlandırmaktadır.	

Kaynak: Yılmaz ve Gürol, 2012: 25-26'dan uyarlanmıştır.

3. KIRSAL TURİZMİN SOSYO – EKONOMİK – KÜLTÜREL ETKİLERİ

3.1. Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınmaya Etkisi

Turizm faaliyetleri daha önceleri talep açısından toplumun sadece belirli bir kesimine hitap ederken, kişilerin gelir seviyesinin artması, çalışma

koşullarının iyileşmesi, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azalması, teknolojik ilerlemeler sonucunda hız ve konforun ön plana çıkması, haberleşme ağının gelişmesi, uluslararası ilişkilerin artması ve toplumun eğitim seviyesinin yükselmesi sonucunda, günümüzde farklı gelir grubundan, farklı ihtiyaç ve isteklere sahip olan insanların taleplerine cevap vermektedir. Talepte

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

meydana gelen bu değişim, büyük şehirlerde ve sanayileşmiş ülkelerde yaşayan insanların modern hayatın yorgunluğunu kırsal alanlarda atma gereksinimi, kırsal turizme olan talebin artmasına neden olmaktadır (Ekiztepe, 2012: 86).

Kırsal turizmin kırsal kalkınmaya etkisi aşağıdaki gibi sıralanabilir (Ünal, 2014: 42-43):

- Turizmle ilgili konaklama tesisleri, restoranlar, hediyelik eşya satışı yapan dükkânlar, seyahat hizmetleri gibi bölgedeki diğer ekonomik faaliyetlerin gelişmesine katkıda bulunur.
- Yerel ekonomide çeşitlilik yaratarak, özellikle tarıma dayalı aktivitelerle yeterli istihdam sağlayamayan yerel halka doğrudan ya da dolaylı yeni iş olanakları sağlar.
- Turistlerden elde edilecek gelirle bölgeye ve özellikle bölgede yaşayan halka doğrudan bir ekonomik katkı sağlar.
- Yöreyle özgü el sanatları ve yiyecek-içecekler gibi yerel ürünlere olan talebi artırır. Yerel halka kültürel öğeleri taşıyan el sanatları ürünlerini satma fırsatı sağlayarak, ekonomik

katkı ile aynı zamanda yerel kültürün korunması için bir araç olabilir.

- Koruma alanları ve parklar eğer iyi yönetilirse, koruma alanları ve park yöneticileri için kendini finanse edebilecek bir sistemi oluşturabilir. Böylece doğal alanların korunmasında bir araç olarak önemli bir fonksiyonu üstlenir.

3.2. Kırsal Turizmin Doğal Çevre Üzerindeki Etkileri

Turizm, çevrenin sunduğu değerler üzerinde şekillenen ekonomik bir sektördür. Bu yüzden çevre ve turizm birbiriyle yaşamsal bir ilişki içindedir. Günümüzde çevresel sorunlar bir yandan tehlikeli boyutlara ulaşırken, öte yandan çevreyi korumaya yönelik duyarlılığın da geliştiğini görmekteyiz. Yerel bir zenginliğin evrensel bir değer olduğu bilincinin gelişmesine turizmin katkısının büyük olduğu artık kabul edilmiştir.Çiftlikleri veya köyleri tatil amacıyla seçen turistlerin doğal olanı tatmak için bu bölgede oldukları düşünülürse, suların, ormanların, dağların kirlenmemesi, tarım ve hayvancılığa bağlı geleneksel üretim biçimlerinin canlı kalması büyük önem taşımaktadır. Kısacası

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

kırsal turizmin bir yerde sürekliliği için doğanın ve kültürün korunması önemlidir (Uçar ve diğ., 2012:77).

3.3.Kırsal Turizmin Ekonomik Etkileri

Kırsal turizmin kırsal kalkınmaya olan ekonomik etkileri, aşağıdaki şekilde açıklanmıştır (Ekiztepe, 2012:86-87).

- Kırsal turizmin yaratmış olduğu istihdam sayesinde, kırsal alanlardaki işsizlik oranı azalmaktadır.
- Turizm sayesinde, kırsal alanlarda tarımla uğraşan bölge halkının yetersiz ve istikrarsız gelirleri artmakta ve refah düzeyi yükselmektedir.
- Kırsal alanda turizmin gelişmesine bağlı olarak kadınların turizm işletmelerinin farklı departmanlarında istihdam edilmesiyle, çalışma yaşamında aktif olarak katılımı ve işsizlik oranı azalmaktadır.
- Kırsal turizmin gelişmesiyle birlikte, kültürel zenginlik pazarlanarak bölge halkına ek bir gelir sağlanmakta ve gelir dağılımındaki dengesizliğin azalmasına katkıda bulunmaktadır.

• Kırsal alanlarda yerel kaynakların etkin kullanımı yoluyla ekonomik faaliyetler çeşitlendirilmekte, yerel işbirliği ve kalkınma taleplerinin güçlendirilmesi sağlanmaktadır.

• Kırsal turizmin gelişmesiyle birlikte aile pansiyonculuğu uygulamaları, yöre halkına ek bir gelir sağlamaktadır.

• Kırsal alandaki turizm yatırımları ile birlikte, inşaat sektörüne bağlı yan sektörlerin ve diğer sektörlerin gelirleri artmaktadır.

• Kent ile kır arasındaki gelişmişlik düzeyi arasındaki farklılık azalmaktadır.

• Kırsal turizmin gelişmesine bağlı olarak yörede fiziksel altyapı sorunu da ortadan kalkmaktadır. Böylelikle yörenin sahip olduğu turistik arz potansiyeli sebebiyle, kırsal alanlarda yaşayanların yaşam kalitesinin yükselmesi sağlanacaktır.

3.4.Kırsal Turizmin İstihdama Etkisi

Kırsal alanlarda turizmin gelişmesiyle birlikte yürütülecek faaliyetler için gerekli olan mal ve hizmetlerin

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

üretimleri artmakta ve daha fazla iş görene ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca bu bölgelerde tarım yatırımlarının artması da ek bir istihdam alanı oluşturmaktadır. Turizmde istihdam edilen kişilerin, mesleki bilgi ve becerilerinin gelişmesine yönelik mesleki eğitimler de gelişmektedir. Bu da kırsal işgücünün eğitim düzeyini olumlu yönde etkilediği gibi istihdam oranlarını da doğrudan etkilemektedir (Uçar ve diğ., 2012:76).

3.5.Kırsal Turizmin Kültürel Etkileri

Kırsal turizmin kırsal kalkınmaya olan kültürel etkileri, aşağıdaki şekilde açıklanmıştır (Çakır ve diğ., 2012:15):

- Kırsal yörelerde turizmin gelişmesi sonucunda yöredeki kültürel varlıklar koruma altına alınmakta, yerel halk ve turistler bölgenin tarihi ve kültürü hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Ayrıca turizmden elde edilen gelirler kültürel anlamda çekiciliğe sahip yapıların uygun şekilde restore edilmesine katkı sağlamaktadır.
- Kırsal alanlarda turizme bağlı olarak iki taraf arasında oluşan dostluğa bağlı olarak giyim kuşam, yemek kültürü, gelenek görenekler gibi kültürel

bileşenlerin alışverişi sonucunda kültürlerin zenginleşmesi sonucu doğmaktadır.

- Kırsal turizm, yörede hem kültürel mirasın, hem de geleneksel mimari yapının korunmasını olumlu yönde etkilemektedir.
- Kırsal turizm, doğal çevrenin ve kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunur. Turizm sayesinde kırsal alanlarda çevre bilinci gelişir. Ayrıca kırsal alanlarda doğayla iç içe zaman geçiren insanlar çevre konusunda daha bilinçli hale gelir ve hayat tarzlarında doğayı korumak konusunda olumlu değişimleri gerçekleştirirler.

3.6.Kırsal Turizmin Sosyal Yapıya Etkisi

Kırsal alanlardaki ekonomik koşulların zorluğu, dışa açılma eğilimini arttırmakta ve bu eğilim ise beraberinde birçok sorunu da getirmekte, topluluklar kültürel ve ekonomik açıdan yeni arayışlara girmektedirler. Bu arayışlar değer sistemlerinde, kişisel davranışlarda, aile ilişkilerinde, ortak hayat tarzlarında, güvenlik düzeyinde, ahlak kurallarında, geleneksel törenlerde ve

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

toplum örgütlenmesindeki değişimler açısından hem turizmin biçimlenmesine hem de kırsal turizmin sosyo-kültürel bir değer olarak bütünleşmesinde önem taşımaktadır (Uçar ve diğ., 2012:77).

3.7.Kırsal Turizmin Altyapıya Etkisi

Potansiyel turizm arzına sahip kırsal yörenin turizme açılabilmesi, öncelikle altyapı ulaştırma ve yerel hizmetlerin tamamlanmış olması ile gerçekleştirilebilir. Kırsal alanlarda devamlı ikamet eden insanların yararlandıkları su, enerji, ulaşım olanakları, kanalizasyon sistemi, otoparklar ve haberleşme sistemleri önceleri yeterli gelebilir. Ancak turizmin gelişmesine bağlı olarak yörede oluşan talebi zamanla karşılayamayabilir. Çünkü bir zaman sonra talep arzı aştığı için alt yapı sorunları da ortaya çıkmaktadır. Kırsal turizmin yaygınlaşması ile kırsal alanlara götürülecek altyapı, sağlık ve eğitim gibi gerekli hizmetlerin kalite ve sayısında önemli miktarlarda artışlar görülebilmektedir (Uçar ve diğ., 2012:76-77).

3.8.Diğer Etkiler

Kırsal turizmin kırsal kalkınmaya olan diğer etkileri aşağıdaki şekilde açıklanmıştır(Dalgın ve diğ., 2007:11-12):

- Kırsal turizm geleneksel mimari tarzının korunmasını olumlu yönde etkilemektedir.
- Kırsal turizm sektörler arası işbirliğini hızlandırmaktadır. Turizm her ne kadar hizmetler sektörü içerisinde yer alan bir sektör olsa da, taşıdığı özellikler nedeniyle 33 sektörle yakın temas içindedir. Kırsal turizmin gelişmesi, aynı zaman da diğer 33 sektörün gelişmesine olumlu katkı sağlamaktadır.
- Kırsal alanlarda turizmin gelişmesi aynı zamanda sağlık hizmetlerinin gelişmesini olumlu yönde etkilemektedir.

4.HADİM İLÇESİ RAPORU

4.1. Coğrafi Özellikler

Konya ili Hadim ilçesi, 36°59' Kuzey enlemi ile 32°27' Doğu boylamı arasında yer almaktadır. İl merkezine uzaklığı 135 km'dir. İlçenin deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 1.530 metredir. İlçenin kuzeyinde Bozkır, güneyinde Taşkent, batısında Antalya ve doğusunda Karaman ili

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

bulunmaktadır. İlçenin yüzölçümü 1.083,6 km²'dir. Toros dağlarının, Orta Toroslar ismi verilen kısmında sarp kayalık ve yüksek tepeler arasındaki oldukça engebeli bir sahada kurulmuş olan Hadim, Akdeniz Bölgesi içerisinde yer almaktadır. İlçenin Güneyi genişçe bir vadiye bakmaktadır. Hadim, yüksekliği kimi yerde 2.588 metreyi bulan yalçın kayalarla kaplı dağlar, yüksek ve dik yamaçlı tepeler, bu dağ ve tepeler arasında küçük akarsular ve eni gayet dar olan oluk şeklinde vadilerden meydana gelen bir coğrafya parçasıdır. Hadim ilçesi 108.366,38 ha'lık alan ile Konya'nın %2,66'sını, Türkiye'nin ise %0,14'ünü kapsamaktadır. İlçe toplam alanının %18,46'sı tarım arazilerine ayrılmış olup, bu oran Türkiye ortalamasından ve Konya ortalamasından oldukça düşüktür. Toplam alanın %3,69 bir oranı çayır-mera alanları için ayrılmıştır. Ormanlık alan ise toplam alanın %50,07'sini oluşturmakta ve bu alan Konya toplam ormanlık alanın %10,04'ünü kaplamaktadır (Mevka Hadim İlçe Raporu, 2014).

4.2.Hadim İlçesi Turizm Potansiyeli

4.2.1.Yerköprü Şelalesi

Konya'dan Karaman yönünde ovada uzanan ip gibi düz ve geniş yoldan, Hadim tabelasına kadar geliyorsunuz. Hadim'e gelmeden Aladağ'a doğru 29 km devam ederek çevreye uyumlu toprak renkli evleriyle göze batan Yağcılar'dan 7 km sonra, Bademli'ye ve Şelale'ye ulaşıyor.Araçtan inip çok kısa bir yürüyüşle su sesinin geldiği tarafa yönelince, kendinizi mağaralar, kireçtaşı havuzlar, yosunlu travertenler, çeşitli oluşumlar ve yöreye özgü bitkiler arasında buluyorsunuz. 20 metre yükseklikten koparcasına akan Şelale, bazen yer altından bazen de yer üstünden Akdeniz'e ulaşma uğruna, yoluna devam ediyor. Göksu nehri şaşırtıcı travertenlerin oluşumundaki etkisiyle izleyenlerde hayranlık uyandırıyor. Şelale çevresinde hem fotoğraf çekip, hem de değişik açılar bulmak gibi bir hevesiniz varsa, kayaların ıslak ve yosunlu, kaygan kısımlarına ve bastığımız yerlere özel bir dikkat gerekiyor.Coşarak dökülen azgın suların, etrafa dağıttığı su zerrecikleri ve oluşan hırçın akıntıların çıkardığı uğultulu ses, kısa sürede üzerinizdeki

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

tüm yorgunluğun ve birikimlerin kaybolmasına neden oluyor. Kükreyen su sesine karışan mutlu kuşların korusu eşliğinde piknik ve kamp yapabileceğiniz mekanda, mevsime göre değişen ışık efektleriyle farklı renkleri keşfedebilir, gökkuşağını görebilir ve ilginç fotoğraflar çekebilirsiniz. Yağışların neden olduğu toprak rengi su ise yazın daha bir maviliğe bürünüp netlik kazanıyor (<http://www.hadim.bel.tr/>)

4.2.2.Hâdimî Hazretleri

Büyük velî, fıkıh ve tasavvuf âlimi. İsmi, Muhammed bin Mustafa, künyesi Mevlânâ Ebû Saîd'dir. 1701 (H.1113) senesinde Konya'nın Hâdim kasabasında doğdu.

Mevlânâ Ebû Saîd Muhammed Hâdimî'nin dedeleri Buhârâlıdır. Dedelerinden Hüsâmeddîn Efendi, Buhârâ'nın tanınmış asıl âilelerinden olup, âlim ve velî bir zâttı. Anadolu'ya gelerek, Hâdim kasabasında yerleşti. Muhammed Hâdimî'nin babası Fahr-er-Rûm (Rûm diyârının seçilmiş, herkesin onunla övündüğü) nâmıyla meşhûr Kara Hacı Mustafa Efendidir. Mustafa Efendi, tanınmış

âlimlerdendi. Muhammed Hâdimî, ilk tahsilini babasından gördü. On yaşında Kur'ân-ı kerîmi ezberledi. Arabî ve Fârisîyi öğrendi. Babasının emriyle Konya'da Karatay Medresesine yazıldı. Burada beş sene ilim öğrendikten sonra, hocası İbrâhim Efendinin tavsiyesi ile İstanbul'a gitti. İstanbul'da zamânın meşhûr âlimlerinden Kazâbâdî Ahmed Efendiden ilim öğrenerek icâzet aldı. Yirmi yedi yaşında yüksek tahsilini bitiren Muhammed Hâdimî, dört katır yükü kitapla Hâdim'e döndü. Babasının boş bıraktığı Hâdim Medresesinde ders vermeye başladı. Kısa zamanda nâmı İstanbul'a kadar varan Muhammed Hâdimî hazretleri, önce Pâdişâh Üçüncü Ahmed Han, sonra da Birinci Mahmûd Han tarafından İstanbul'a dâvet edildi. Hâdimî hazretleri talebelere ders vermenin yanısıra, insanların hidâyete gelmesine, İslâm ahlâkını ve hukûkunu öğrenmesine vesîle olmak için çok çalıştı. Pekçok kitap yazdı. Bu eserlerden, İmâm-ı Birgivî hazretlerinin Tarîkat-ı Muhammediye isimli kitâbına yaptığı şerhi çok kıymetlidir. Bu şerhe Berîka ismini

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

vermiştir. Muhtelif târihlerde sık sık basılmıştır (<http://www.hadim.org>).

4.2.3. Aşağıhadim Camisi

14. hasırdan kalmıştır. İçerisinde el işçiliği ile yapılmış ağaç süslemeler ve boyamalar olup görülmeye değerdir.

3.2.4. Arkıtçı Mağarası Ve Dikilitaş

Gizemli ve doğallığını yitirmemiş bu mağaralarda spor yapmak ve araştırmak gibi birçok amaca hizmet etmek için elverişli bir doğa oluşumudur.

4.2.5. Çatal Oluk

Çatal Oluk Hadim'in Kuzeybatısında Çaldağı bölgesinde bulunmaktadır. İlçe merkezine 10 km

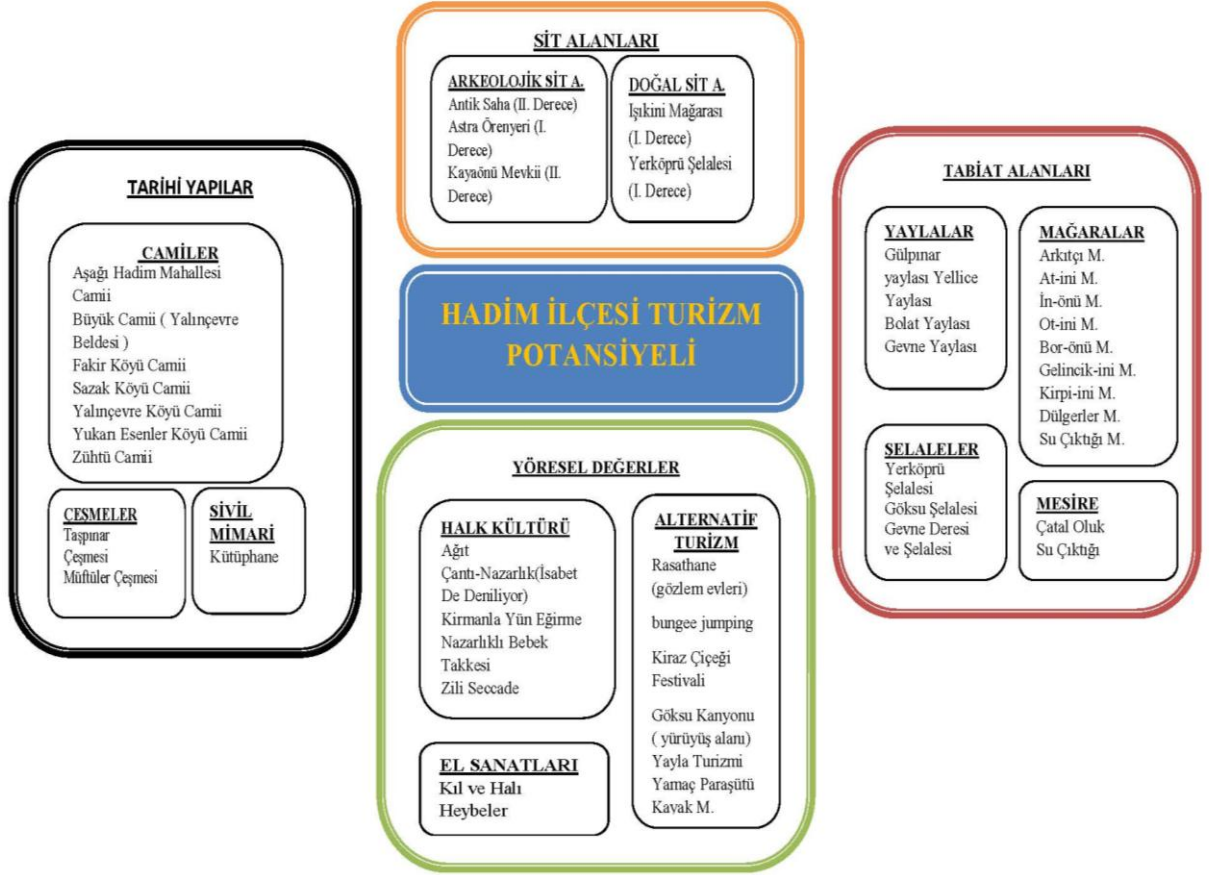
uzaklıkta olup kaynak suyundan çıkan suyu çatal oluk şeklinde akıtılmış ve bu isim verilmiştir. Suyu çok soğuktur midenin çalışmasına yardımcı olur, yenilen yemek sonrası içildiğinde insanı çabuk acıktırır.

4.2.6. Su Çıktığı

İlçe merkezinin batısında olup Hadim-Bozkır yolu üzerindedir ve uzaklığı 5 km'dir. 2 mağaradan altta olandan bol miktarda su gelmektedir. Hadim Belediyesinin çalışmaları ile havuzlar ve oturma yerleri yapılmış olup Hadim Halkı misafirlerini burada ağırlama imkanı bulmaktadır.

Şekil.2. Hadim İlçesi Turizm Potansiyeli

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

Kaynak: Hadim İlçesi Kırsal Kalkınma Çalıştayından Uyarlanmıştır.

Tablo.2. Hadim İlçesi Turizm Swot Analizi

GÜÇLÜ YANLAR	ZAYIF YANLAR	FIRSATLAR	TEHDİTLER
İlçenin Akdeniz Sahil şeridine ve Alanya'ya yakın olması	Ulaşım zorluğu ve pazarlara olan uzaklık	Alanya ve Antalya limanlarına ulaşım sorununun çözülmesi halinde transit ticaret ve ulaşım imkanlarının gelişmesi	Genç ve nitelikli işgücünün kırsal alanlardan göçü, üretken faktörlerin kaybı ve nüfusun yaşlanması
Ulaşım, haberleşme ve elektrik altyapısının önemli ölçüde tamamlanmış olması	Yolların bozuk ve stabilize olması	Kış turizm potansiyelinin bulunması	Üretimin doğal koşullara bağlı olması
Bademli beldesindeki Yer köprü Şelalesinin ilçe turizmi açısından önem arz	Halkın bölgede bulunan turizm potansiyellerine ilgi göstermemesi	Bölgenin eko turizm potansiyeli taşıması	Makroekonomik istikrarın bozulması

**Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli
Hadim İlçesi İçin Öneriler**

etmesi			
İlçede Meslek Yüksek Okulunun varlığı	Yüksek okul öğrencileri için yeme- içme işletmelerinin az olması	İlçenin Akdeniz sahil şeridine ve Alanya'ya yakın olması	Kiraz ihraç edilmekte halk arasında birliktelik ve kooperatifçilik oluşturulmadığı için rekabetçilik oluşması ve ürünlerin fiyatlarının düşmesi
Doğal ve kültürel zenginlik potansiyeli (doğal oluşumlar, otantik yaşam örnekleri, geleneksel sanatlar, inanç turizm cazibe merkezi)	Yerel halkın eğitim durumu ve turizm bilinci eksikliği	İlçede göletlerin bulunması	
Güneş enerjisi potansiyelinin olması	İlçenin sosyal ve kültürel imkanlarının yetersizliği (spor, sanat ve kültür faaliyetlerinde alt yapı yetersizliği)	Kiraz üretimi için arıcılık tozlaşma bakımından önem arz etmektedir. Arıcılığın desteklenmesi kiraz üretimine büyük katkı sağlayacak olması.	
İlçede devlet hastanesinin olması	İlçenin göç vermesi, genç nüfusun az olması	Antalya ve Konya merkezden turist ziyaretlerinin gerçekleştirilebilme imkanı	
Kış turizmi için uygun ortam buldurması	Yerel halkın bölgeye gelen yabancılara karşı güven ve cesaret eksikliği		
Ucuz kırsal işgücü potansiyeli	Memur kesiminin sürekli yer değiştirmesi		
Bölgede kiraz üretiminin yaygın olması	Sermaye ve mali kaynak yetersizliği		
	Ambalajlama ve		

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

	paketleme tesislerinin olmaması		
--	---------------------------------	--	--

Kaynak: (Mevka, 2014)

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kırsal turizm, kırsal kalkınmanın temel araçlarından biridir. Kırsal turizmin, kırsal kalkınmadaki başarısı oldukça önemlidir. Çünkü kırsal turizm ile kırsal kalkınma arasında doğru yönlü bir ilişki söz konusudur. Kırsal turizm her şeyden önce kırsal alanlar için istihdam ve gelir fırsatı teşkil etmektedir. Turistlerin seyahat amacıyla gittikleri kırsal yörelerde konaklama, yeme içme, kırsal aktivitelere katılma, ulaşım, alışveriş gibi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yaptıkları harcamalar, kırsal yöre halkının gelirlerini artırır. Kırsal alanlardaki kalkınma bileşenlerinden biri olan kırsal turizm tamamıyla bu alanlardaki turistik arz değerlerine bağlıdır. Kırsal alanlar, sahip oldukları sosyo-kültürel değerler, yabani hayat ve doğal çevre ve tarımsal faaliyetler nedeniyle turist çekebilirler. Bu yörelerdeki turistik ürünün oluşması ancak bu yöreye turistlerin gelmesiyle mümkündür. Özellikle bölgelerarası

gelişmişlik farkının ve yoksulluğun daha çok olduğu ülkelerde kırsal turizm arz potansiyelinin etkin bir şekilde kullanılmasıyla bu sorunların giderilmesinde etkin bir alternatif olabilir. Özellikle tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu yerlerde, çiftçilerin asıl uğraşı olan tarımı terk etmeden, yörenin sahip olduğu doğal, sosyo-kültürel ve tarihsel değerleri, turizm amaçlı kullanarak kendilerine bir ek gelir sağlamak ve refah düzeylerini yükseltmek kırsal turizmle mümkündür (Çeken vd., 2007).

Bölge ile ilgili olarak yerel aktörlerle yapılan görüşmelerde aşağıdaki öneriler yer almıştır.

- ✓ Yazlık dinlenme tesisleri eksikliğinin olması
- ✓ Bölgede sürekli kar mevcut olduğundan oyuk mevki Geyik Dağı'ndan kayak merkezi oluşturulması
- ✓ Bölge halkının büyük bir bölümü arı kovanlarına sahip olması

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

nedeniyle bu bölgede bal ve arıcılık üzerine kırsalturizmi için farklı aktiviteler yapılabılır.

✓ Yerköprü Şelalesi'nin daha etkin kullanılması sağlanmalı ve bazıları eksiklikleri olan yönlendirme levhaları, broşür, tanıtım sorunları çözümlenmelidir.

✓ Yer köprü şelalesi etrafında çevre düzenlemesi yapılması gerekmektedir.

✓ Bölgede yaşam alanları oluşturulup yerel pazarların kurulması ve şelale çevresinde yerel ürünlerin satılması gerekmektedir.

✓ Geyik dağı ulaşım sıkıntısı çözümlenmelidir.

✓ Hz. Hadimi Hazretleri türbesi ve etrafı rekreasyonel olarak yeniden tasarlanmalıdır.

✓ Alanya-Hadim yol(100 km civarı) bağlantısı yapımının hızlandırılması gerekir.

✓ Hadim merkezde en az 25 odalı konaklama tesisi kurulması gerekir.

✓ Gevne Vadisi bölgede için turizm amaçlı kullanım için önemli bir potansiyele sahiptir.

✓ Bölge yetişen çeşitli kaynaklarca ifade edilen 18 adet endemik bitki barınmaktadır.

✓ Yörük kültürünün geliştirilmesi (Sarıkeçeli Yörükleri) ve yerel ürünler çarşısı oluşturulmalıdır.

✓ Sarıç Mevkiinde yapılan 24 Haziran'daki kültür ve yayla şenliği güçlendirilmelidir. Ulaşım sorunları yolun stabilize yapılması ile çözümlenebilir.

✓ Dülgerler mahallesinde Yer Köprü şelalesine 1-2 km uzaklıkta 'derin mağara' bulunmaktadır. Bu mağara için yeni çalışmalar yapılmalıdır.

✓ Bölgede 'At- İni Mağarası ve 'İn- Önü Gölet ve Mağarası' bulunmaktadır.

✓ Yerel halkın turizm bilinci açısından yetersiz olması nedeniyle Turizm Eğitimleri başta olmak üzere çeşitli faaliyetler yapılmalıdır.

✓ Hadim Meslek Yüksekokulu ve öğrencilerinin sosyal yapı güçlendirici faaliyetlerle bölgedeki turizm faaliyetlerine katkı vermeleri sağlanmalıdır. (her yıl bir Çalıştay, Bir tiyatro vb.)

✓ Gülpınar Yaylasına yaklaşık her yıl 200 kişi geliyor, bu nedenle bu bölgede yayla turizmi geliştirilmelidir.

✓ Kamp turizmi (Anadolu evleri) yapılabilir.

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

- ✓ Ev pansiyonculuğu oluşturulabilir.
- ✓ Organik tarım geliştirilebilir.
- ✓ Belediye tarafından 150 yataklı otel yapılmaktadır. Bunun işletmeciliği ve tanıtımı iyi yapılmalıdır.
- ✓ Yamaç paraşütü yapılabilir.
- ✓ Akdağ bölgesinde teleferikli ulaşım yapılabilir.
- ✓ Çim kayağı yapılabilir.
- ✓ Kamu yatırımları artırılmalıdır.
- ✓ Su sarnıçları, kesme taş evler tanıtılmalı.
- ✓ İncir yaygınlaştırılmalıdır.
- ✓ Göksu kanyonuna Antalya'daki yerler gibi ücretli bir yürüyüş alanı yapılmalıdır.
- ✓ Doğal alabalık yetiştiriciliği desteklenmelidir.
- ✓ Hadim Önemli bir Kiraz üretme merkezi konumundadır. Bu ürünün turizm amaçlı kullanımını sağlayacak çalışmalar yapılmalıdır.

Türkiye'nin sahip olduğu doğal ve kültürel değerler, kitle turizminin

temel temsilcisi durumundaki kıyı turizmi için büyük bir çekicilik oluştururken, aynı zamanda kitle turizminin alternatiflerinden biri kabul edilen kırsal turizmin de gerçekleştirilmesi için büyük bir potansiyel arz etmektedir. Hadim, çevresindeki diğer turistik destinasyonlara oranla kırsal değerlerini kullanmada geride kalmış bir bölgedir. Bu kapsamda belirtilen önerilerle Hadim ilçesinde yaşayan halkın ve yerel işletmelerin kırsal turizmle ilgili farkındalığı artırılması sağlanabilir. Ayrıca etrafında bulunan Taşkent, Ermenek, Sarıveliler ve Başyayla gibi ilçeler içinde örnek teşkil edebilecek potansiyel oluşturabilir. Sonuç olarak Hadim önemli bir yerleşim bölgesidir. Toros Dağlarının zirvesinde 1510 m rakım ile gökyüzüne en yakın yerleşim merkezlerinden biridir. Yukarıda ifade edilen öneriler dışında bu bölgede bir uzay gözlem evi bölge için farklılık yaratabilir. Böylece bölgede tematik bir alan oluşturarak kırsal turizm faaliyetlerin artırılmasında lokomotif bir rol alabilir.

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

KAYNAKÇA

Aydın, O. (2012). AB’de Kırsal Turizmde İlk 5 Ülke Ve Türkiye’de Kırsal Turizm.*Kmü Sosyal Ve EkonomiK Araştırmalar Dergisi*,14:(23),39-46.

Can, M. (2007). *Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Programlarının Türkiye’nin KırsalKalkınması Açısından İncelenmesi: Sapard Ve Ipard Örneği*, Tarımsal Araştırma Enstitüsü, Ankara.

Çakır, N., Çeken, H., Dalgın, T. (2012). Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Kırsal Turizmin Gelişimini Etkileyen Faktörler ve Kırsal Turizmin Etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, International Journal of Social and Economic Sciences*,2:(2),11-16.

Çeken, H., Karadağ, L., Dalgın, T. (2007). Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye’ye Yönelik Teorik Bir Çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 7:(1),1-14.

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (2010). *Akşehir Organik Tarım Yayılcılık Ve Kırsal Turizm Potansiyeli Fizibilitesi*.Mevlana Kalkınma Ajansı, Konya.

Ekiztepe, B. (2012).Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınmaya Etkileri: Teorik Bir Çalışma. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler DergisiInternational Journal of Social and Economic Sciences*, 2 :(2),85-88.

Emiroğlu, B.D. (2013). *Kazdağı Yöresinde Yaşayan Yerli Halkın Kırsal Turizmde Bakışının Değerlendirilmesi: Adatepe ve Mehmetalan Köyleri Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

European Commission (2003). Fact Sheet. Rural Development in the European Union. Brussels.

Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler

Fleischer, A., Pizam, A. (1997). *Rural tourism in Israel. Tourism Management Vol. 18, No. 6, pp,367-372.*

Fons, M.V. Fierro, J.A. Patino, M.G. (2010). *Rural Tourism: A Sustainable Alternative. Applied Energy. 88. pp:551-557.*

Kiper, T. (2006). *Safranbolu Yörükköyü Peyzaj Potansiyelinin Kırsal Turizm Açısından Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Morgül, Ş, M. (2006). *Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği*.Yüksek Lisans Tezi,Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Uçar, H., Uçar, M., Kurnaz, A., Kurnaz, H. (2012). Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkisi ve Fethiye Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 14, (22): 75-82.*

Ünal, İ.(2014).*Isparta İli Sütçüler İlçesi Turizm Potansiyelinin Kırsal Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi Ve Yerel Halkın Rolü*. Yüksek Lisans Tezi,Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yallagöz, T.D. (2010). *Alternatif Bir Turizm Çeşidi Olarak Kırsal Turizm: Çanakkale Bölgesi Ayvacık Yöresi Uygulaması*, Yüksek Lisans Tezi,Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Yılmaz, G.,Gürol, N. (2012).Balıkesir İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi,14: (23),23-32.*

<http://www.mevka.org.tr/>, Erişim Tarihi: 20.04.2015.

<http://www.hadim.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 20.04.2015.

<http://www.hadim.org/>. Erişim Tarihi: 20.04.2015.

**Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli
Hadim İlçesi İçin Öneriler**

STRATEJİK PLANLAMANIN KRİZ YÖNETİMİNE ETKİSİ

Ali Şükrü ÇETİNKAYA*

NajahRashid RAHMAN**

Mustafa ATSAN**

ÖZET

Günümüzde örgütler etkili kriz yönetimine her zamankinden daha çok ihtiyaç duymaktadırlar. Hızla değişen dış çevredeki gelişmelere uyum sağlayamayan örgütlerin karşılaşacakları olası bir krizle başa çıkmaları zor olmaktadır. Bu noktada stratejik planlama yönetime önemli katkılar sunmaktadır. Stratejik planlama örgütün uzak ve yakın gelecekte çevresinde neler olabileceğini tahmin etmek, varlığını koruyabilmek ve sürekliliğini sağlayabilmek amacı ile yapılmaktadır. Bu süreçte yaşanabilecek krizlerin öngörülmesi kriz yönetimi açısından büyük önem arz etmektedir. Stratejik planlamanın kriz yönetimine etkisini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmanın veri analizi, Konya ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerden elde edilen 106 geçerli ankete dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Veriler tanımlayıcı istatistikler, açıklayıcı faktör analizi ve doğrusal regresyon yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre stratejik planlama ile kriz yönetimi arasında güçlü bir ilişkinin olduğu ortaya konulmuştur. Stratejik planlamayı etkin yapan işletmelerin kriz yönetiminde daha başarılı oldukları söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Stratejik planlama, kriz yönetimi, KOBİ'ler
Çalışmanın Türü (Araştırma)

The Impact of Strategic Planning on Crisis Management

Abstract

Nowadays organizations need effective crisis management more than ever. Organizations who are not adapting themselves to the rapidly changing in the environment often lack to cope with possible crisis. At this point strategic planning, plays an important role and contributes much to the management. Strategic planning is done with an aim of estimating what will happen around organization in near and far future as well as protecting its existence and providing its continuity. So, estimating possible crisis beforehand is important in crisis management. Strategic management is assumed to predict such crisis. This empirical research investigated the effect of strategic planning on the crisis management. Data analyzed based on 106 valid questionnaires obtained from SMEs operating in Konya. The data were analyzed by using descriptive statistics, explanatory factor analysis and linear regression methods. According to the research results it was found out that there is a strong relationship between strategic planning and crisis management. It can be mentioned that the better strategic management performance result in better crisis management in organizations.

Key words: Strategic planning, crisis management, SMEs
Type of study (Research)

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret Bölümü, alisukru@outlook.com

** Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı

1. Giriş

Dünyada her alanda hızlı bir değişim gerçekleşmekte, buna bağlı olarak da yönetsel, ekonomik, politik vb. hemen her alanda belirsizlikler daha etkili ve yoğun bir şekilde yaşanmaktadır. Artan belirsizlik ortamında örgütlerin kriz yönetimi bilgilerine her zamankinden daha çok ihtiyaç duyacakları bir gerçektir (G. Murat ve Mısırlı, 2012). Bu noktada stratejik planlama, yöneticilerin edineceği stratejik düşünme ve stratejik davranma sayesinde yönetime önemli katkılar sunabilecektir (Demir ve Yılmaz, 2013). Krizi önlemek ve etkilerini azaltmak için çeşitli yöntemler kullanılabilir. Bunlardan birisi de stratejik planlamanın doğru bir şekilde uygulanmasıdır. Stratejik planlamada başarı önemli oranda, makro ve mikro çevredeki değişimlerin doğru olarak algılanmasına ve uygun planlama geliştirilerek, gerekli önlemlerin zamanında alınmasına bağlıdır. Buradan hareketle bu ampirik çalışmada stratejik planlama ile kriz yönetimi arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Örgütlerde Stratejik Planlama

Strateji, bir kurumun güttüğü siyasete uygun olarak seçtiği hedeflere ulaşmak üzere aldığı tedbirler ve her türlü aracın kullanılması (Güçlü, 2003); bir amaca varmak için eylem birliği sağlama ve düzenleme sanatı (Aktan, 2008); örgüte yön vermek ve rekabet üstünlüğü sağlamak amacıyla, örgüt ve çevresini sürekli analiz ederek uyum sağlayacak amaçların belirlenmesi, faaliyetlerin planlanması ve gerekli araç ve kaynakların yeniden düzenlenmesi süreci (Odabaş, 2004) olarak tanımlanmaktadır.

Strateji uzun süreli seçimler ve amaçlarla ilgilidir. Amaçlara ulaşmak için araçlar ve yolların kararlaştırılması ve kabaca neyin nasıl yapılacağına saptanması ise planlama ile ilgilidir (Çoğurcu, 2010). Plan genel olarak strateji, politika, yönetim ve program olarak açıklanan kavramları kapsamaktadır. Bu

yönü, onu stratejiye yaklaştırmaktadır (Güleş ve Akgemci, 2010). Stratejik planlama, kurumun temel amaçlarına ulaşmak için strateji ve politikaları belirleyip bunları gerçekleştirmek için detaylı planlar hazırlayan sistemli bir çalışmadır (Çelik, 2011).

Stratejik planlama doğrudan örgüt çalışanlarına yarar sağlamakta, politika yapıcılar ve anahtar karar vericilerin rollerini daha iyi icra etmelerine, sorumluluklarını yerine getirmelerine ve takım çalışması ile uzmanlığın örgüt üyeleri arasında güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır (Harun, 2006). Stratejik planlama; kurumun geleceğine ve yapısal değişikliklerine yönelik, misyonunu ve topyekün hedeflerini belirleyip, bulunduğu çevrede ve faaliyet ortamındaki durumunu dikkate alarak, kurum için uygulanabilir olan alternatifler arasından birini seçerek uygulamaya koymak üzere yapılan plandır (K. Murat, 2007).

Stratejik planlama genel tanımlamasıyla örgütün bulunduğu yer ile olmak istediği yer arasındaki süreçtir. Örgütün çevresi ile uyumlu bir ilişki kurmasını ve çevreden gelen olumlu, olumsuz durumlara uygun karşılıklar vererek mevcut durumdaki yeri ile uzun vadede olmayı planladığı yer arasındaki yoldur (Kabadayı, 2010).

2.2. Kriz Yönetimi

Özellikle son yüz yılda dünya üzerinde meydana gelen ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler, pazarların küreselleşmesine ve uluslararası rekabetin artmasına neden olmuştur. Rekabetin artışına bağlı olarak çevresel faktörlerde yaşanan hızlı dönüşümler, işletmelerin kriz olarak nitelendirilebilecek durumlarla karşı karşıya kalmasına yol açmaktadır (Küçük ve Bayuk, 2007).

Kriz Yunanca “Karar”, “ayrılmak” anlamına gelen “Krisis” kavramından gelmektedir. Bu öznel bir karar anı değil, bir sürecin içinden bir sürecin içine veya bir sürecin içinde bir duruma geçiş başlarken ortaya çıkan bir karar ya da kararsızlık anını ifade etmektedir (Patan,

2009). Dikkat çekici bir özellik olarak Çin yazısında kriz iki sembolle ifade edilmektedir. Bu iki sembol “fırsat” ve “tehlike” anlamlarını ifade etmekte; yani krize aynı anda hem olumlu hem olumsuz çağrışımlar yüklemektedir.(Kadıbeşegil, 2000). Tanım olarak kriz; örgütün önlem ve uyum mekanizmalarını yetersiz hale getirerek mevcut değer, amaç ve varsayımlarını tehdit eden beklemediği ve sezemediği gerilim durumudur. Başka bir deyişle kriz; bir örgütün rutin sistemini bozan ve aniden ortaya çıkan istikrarsız bir durumdur (Şen, 2011).

Kriz genelde, sürprizlerin olduğu, şiddetli bir zaman baskısının duyulduğu ve tehlikeli bir ortamın gündeme geldiği durumlar olarak algılanmaktadır. Krizler ani ve beklenmedik bir zamanda ortaya çıktığı için, genellikle olumsuz gelişmeleri beraberinde getirir ve belirsizliği artırır (Hasan ve Ferit, 2006).

Yönetim ve işletme literatürü tarandığında kriz yönetimi kavramı farklı araştırmacılar tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Mitroff kriz yönetimini, krizin işletmeye olan potansiyel zararını minimize etmeye ve durumun kontrol altına alınmasına yardımcı olan bir fonksiyon olup, krizden elde edilebilecek fırsatlardan yararlanmayı da içeren faaliyetler bütünü olarak tanımlamıştır (Soysal ve Karasoy, 2009).

Örgütlerde krizi aşmak için genelde üç süreç yönetiminin kullanıldığı gözlenmektedir. Bunlardan ilki krizden önce, ikincisi kriz anında ve son süreç ise kriz sonrası işletme yönetimidir (Soysal ve Karasoy, 2009).

2.3. Stratejik Planlamanın Kriz Yönetimine Etkisi

Stratejik planlama günümüzde yaygın olarak kullanılan bir yönetim aracıdır. Bütün planlama süreçleri gibi, stratejik planlamanın da kendine özgü yönleri vardır. Başarılı bir şekilde uygulandığında sistemin aksayan yönlerine ve karşılaşılan

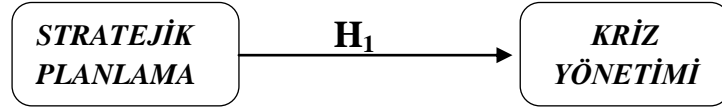
sorunlara karşı son derece etkin bir çözüm yöntemidir (Harun, 2006).

Stratejik planlama olası krizleri yönetmede proaktif bir yaklaşımı ifade etmektedir. Böylece gelecekte nelerin olabileceği tahmin edilerek krizin nasıl yönetileceği önceden öngörülebilmektedir.Stratejik Planlama aracıyla örgüt, yaşadığı değişken çevrenin avantajlarını yakalamak ve risklerinden kaçınabilmek için, hangi yöntemlerle varlığını sürdürmesi ve sürekliliğini sağlayıp olası bir krize karşı nasıl hazırlıklı olacağını tespit etmektedir.

Her organizasyon için, bütün muhtemel durumlar ve krizlerle başarılı bir şekilde neticeye ulaşabilmek adına planları oluşturmak ve analiz yapmak bir gerekliliktir. Şüphesiz uzun vadede başarılı planlama olmadan bu çalışmalar tehlikeye düşecektir. Sonuç alabilmek için, etkili bir planlama gereklidir (Çöklü, 1994). Etkili planlama yapılması ile problem en uç noktaya çıktığında gerçek problem üzerinde odaklanma imkânı doğar ve hareket için bir yapı temin eder. Bununla birlikte burada öğretilen Nuh peygamberin yağmur başlamadan gemiyi inşa etmeye başlaması ifade edilmektedir. Böyle bir stratejik duyunun kendisi gerilim yükseldiğinde büyük bir avantajdır (Tağraf ve Arslan, 2003).

3. Teorik Model ve Hipotezler

Bu araştırmada “Stratejik planlama uygulamaları kriz yönetimini etkilemekte midir?” temel araştırma sorusuna yanıt aranmaktadır. Örgütlerde stratejik planlama faaliyetlerinin yapılma düzeyi ve etkinliğinin işletmelerin karşılabileceği olası krizleri başarılı bir şekilde yönetmelerinde etkisinin olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla aşağıdaki teorik model ileri sürülmüştür.

Şekil 1: Teorik Model

Yazından elde edilen bilgiler ışığında çalışmada aşağıdaki hipotez ileri sürülmüştür:

H₁: Örgütlerde stratejik planlama kriz yönetimini etkiler.

4. Araştırma Yöntemi

Bu çalışma ampirik bir araştırma niteliğindedir. Bu çalışma ampirik bir araştırma niteliğindedir. Çalışmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Anketin ilk bölümü demografik bilgileri elde etmeye yönelik soruları, ikinci bölümü stratejik yönetimle ilgili ve üçüncü bölümü kriz yönetimi ile ilgili ifadeler içermektedir. Stratejik planlama ölçeği Yaşamak'ın (2013) çalışmasından ve kriz yönetimi ölçeği Aksuy'un(2004) çalışmasından alınmıştır. İfadeler "1. Kesinlikle katılmıyorum" ... "5. Kesinlikle katılıyorum" aralığında değişen 5'li Likert ölçeği şeklindedir.

Stratejik planlama ölçeği 19 ifadeden oluşmaktadır ve güvenilirlik katsayısı (Cronbach's Alpha) $\alpha=0,88$ olarak hesaplanmıştır. Kriz yönetimi 15 ifadeden oluşmaktadır ve güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,87$ hesaplanmıştır. Ankette yer alan ölçeklerin güvenilirliği (iç tutarlılıkları) kabul edilebilir seviye olan $\alpha = 0,60$

değerinden yüksek ve iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Araştırma Konya il merkezindeki sanayi işletmeleri ile sınırlıdır.

Çalışmada tanımlayıcı istatistikler, faktör analizi ve lineer regresyon analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın evrenini Konya ili merkezinde faaliyet gösteren sanayi işletmeleri oluşturmaktadır.

5. Bulgular ve Tartışma

Demografik özelliklere bakıldığında (Tablo 1) araştırmaya katılan katılımcıların büyük çoğunluğunun evli ve erkeklerden oluştuğu, çalışanların çoğunluğunun 31-43 yaş aralığında, lisans mezunu, 4-6 yıl çalışma tecrübesine sahip birim yöneticisi pozisyonunda oldukları ve 10-20 yıl arası deneyime sahip oldukları görülmüştür. Araştırmaya konu olan işletmelerinin çoğunluğu 10-49 arası çalışanı olan küçük işletme oldukları ve yoğunlukla metal ürünleri ve çanta ve ayakkabı sektöründe faaliyet gösteren işletmeler oldukları görülmüştür.

Tablo 1: Demografik Bulgular

		frekans	yüzde
Cinsiyetiniz	Erkek	104	98.1
	Kadın	2	1.9
	Toplam	106	100
Medeni durumunuz	Evli	97	91.5
	Bekâr	9	8.5
	Total	106	100
Yaşınız	18-24 arası	2	1.9

Stratejik Planlamanın Kriz Yönetimine Etkisi

	25-30 arası	9	8.5
	31-36 arası	29	27.4
	37-43 arası	38	35.8
	44-50 arası	22	20.8
	51-57 arası	6	5.7
	Toplam	106	100.1
Eğitim durumunuz	Lise	17	16
	Ön lisans	31	29.2
	Lisans	57	53.8
	Yüksek Lisans	1	0.9
	Toplam	106	99.9
Bu işletmede kaç yıldır çalışmaktasınız	1-3 yıl	17	16
	4-6 yıl	32	30.2
	7-9 yıl	19	17.9
	10-12 yıl	13	12.3
	13-15 yıl	12	11.3
	15 yıl ve üzeri	12	11.3
	Toplam	105	99
İşletmedeki konumunuz	Firma Sahibi/Ortağı	20	18.9
	Şef/Süpervizör/Formen/Ustabaşı	24	22.6
	Bölüm veya Birim Müdürü / Müdür Yrd.	44	41.5
	Diğer (belirtiniz) :	18	17
	Toplam	106	100
İşletmeniz kaç yıllıktır	10 yıldan az	12	11.3
	10-15 yıl	21	19.8
	16-20	43	40.6
	20 yıldan fazla	30	28.3
	Toplam	106	100
Çalışan personel sayısı	10'dan az	24	22.6
	10-49	74	69.8
	50-99	6	5.7
	100-249	1	0.9
	500-999	1	0.9
	Toplam	106	99.9
İşletmenizin faaliyette Bulunduğu sektör	Ambalaj-plastik	2	1.9
	Gıda	6	5.7
	Makine	6	5.7
	Matbaa	1	0.9
	Metal Ürünleri	20	18.9
	Mobilya	8	7.5
	Orman Ürünleri	8	7.5
	Plastik	9	8.5
	Tarım Ürünleri	3	2.8
	Çanta ve Ayakkabı	37	34.9
	Diğer (Belirtiniz) :	5	4.7
	Toplam	105	99
İşletmenizin yasal statüsü	Anonim Şirket	38	35.8
	Limited Şirket	39	36.8
	Tek Kişi işletmesi	2	1.9
	Adi Şirket	26	24.5
	Toplam	105	99
İthalat / ihracat durumu	İthalat yapıyoruz	11	10.4
	İhracat yapıyoruz	78	73.6

Stratejik Planlamanın Kriz Yönetimine Etkisi

	Her ikisini de yapıyoruz	5	4.7
	Her ikisini de yapmıyoruz	9	8.5
	Toplam	103	97.2
Son beş yılda işletmenizde kriz yaşandı mı?	Evet	9	8.5
	Hayır	95	89.6
	Toplam	104	98.1
İşletmeniz hangi tür kriz veya krizleri yaşadı?	Siyasi Kriz	9	8.5
	Ekonomik Kriz	28	26.4
	Mali Kriz	16	15.1
	Pazar Krizi	6	5.7
	Üretim Krizi	26	24.5
	El Değiştirme	1	0.9
	Diğer (Belirtiniz)	1	0.9
	Toplam	87	82

Stratejik planlama ölçeğinin boyutlarını kontrol etmek ve değişkenler arası ilişkide tek boyutluluğu sağlamak amacıyla açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır (Tablo 2). Açıklayıcı faktör analizinde örneklemin sayısının yeterliliğini gösteren Kaiser- Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,82 olarak belirlenmiştir. Korelasyon matrisinin birim matrise eşit

olup olmadığı hipotezini test eden Bartlett's Test of Sphericity sonucu istatistik olarak anlamlı χ^2 sonucu ortaya koymuş ($\chi^2= 1207,715$, $df= 231$, $Sig<,000$) ve faktör analizinin değişkenlere uygulanabileceği görülmüştür. Açıklayıcı faktör analizi, stratejik planlamayapısının dört boyutta incelenebileceğini ortaya koymuştur.

Tablo (2) Stratejik Planlama Açıklayıcı Faktör Analizi (n=106)

KMO ve Bartlett's Testi Kaiser-Meyer-Olkin örnekleme yeterliliği = 0,82 (Bartlett's Test of Sphericity) Yaklaşık Ki-kare (χ^2) = 1207,715 df (serbestlik derecesi) = 231 Sig = ,000				
Döndürülmüş Bileşen Matrisi				
		Bileşenler		
		Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
		($\alpha= 0,909$)	($\alpha= 0,784$)	($\alpha= 0,683$)
			Faktör 4	($\alpha= 0,694$)
Stratejik planlama ihtiyaçların (bina, donanım, personel vb.) gerçekçi tespit edilmesini sağlar.	0.818			
Stratejik planlama eğitimin kalitesinde belirgin bir artış sağlar.	0.812			
Stratejik planlama gurup çalışmalarını etkin kılar.	0.778			
Stratejik planlama geleceğe ilişkin alternatif politikalar üretir.	0.776			
Stratejik planlama görev dağılımında işe uygun personel seçimini sağlar.	0.734			
Stratejik planlama gerçekçi ve ulaşılabilir hedeflerle oluşturulur.	0.718			
Stratejik planlama günlük işlerin kolaylaşmasını sağlar.	0.594			
Stratejik planlama teknolojinin kullanımını kolaylaştırır.	0.593			
Stratejik planlama işlemlerinde mutlak uyum aranmalıdır.	0.591			
Stratejik plan hazırlamayla ilgili her dönem başında eğitim verilmelidir.	0.505			
Stratejik planlama işletmedeki etkili iletişim düzeyini artırır.			0.825	
Stratejik planlama işletmenin denetlenmesini kolaylaştırır.			0.699	
Stratejik planlama işletmenin karşılaşıcağı belirsizlikleri ortadan kaldırır.			0.679	
Stratejik planlama işletme çalışanlarının standardını yükseltir.			0.57	

Stratejik Planlamanın Kriz Yönetimine Etkisi

Stratejik planlama kaynakların boşa harcanmasıdır.	0.803
Stratejik planlama kendini kandırmadır.	0.75
Stratejik planlama zaman israfıdır.	0.694
Stratejik planlama bir oyalama taktiğidir.	0.571
Stratejik planlama yöneticilerin sorumluluk duygusunu geliştirir.	0.79
Stratejik planlama maddi kaynakların öncelik sırasına göre kullanılmasında etkilidir.	0.767
Stratejik planlama kurumun başarısını artırır.	0.477
Stratejik planlama bir yönetim planlaması modelidir.	0.425

Kriz yönetimi ölçeğinin boyutlarını kontrol etmek ve değişkenler arası ilişkide tek boyutluluğu sağlamak amacıyla yapılan açıklayıcı faktör analizinde (Tablo 3) örnekleminin sayısının yeterliliğini gösteren Kaiser- Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,826 olarak belirlenmiştir. Korelasyon matrisinin birim matrise eşit olup olmadığı hipotezini test eden Bartlett's Test of Sphericity sonucu istatistik olarak anlamlı χ^2 sonucu ortaya

koymuş ($\chi^2= 1164,097$, $df= 171$, $Sig<,000$) ve faktör analizinin değişkenlere uygulanabileceği görülmüştür. Açıklayıcı faktör analizi, stratejik planlamayapısınınüç boyutta incelenebileceğini ortaya koymuştur. Veri analizinin sonraki aşamalarında faktör analizlerinin sonucunda üretilmiş olunan ve bileşik değerler içeren bileşenler (değişkenler) esas alınmıştır.

Tablo (3) Kriz Yönetimi Açıklayıcı Faktör Analizi (n=106)

KMO ve Bartlett's Testi Kaiser-Meyer-Olkin örnekleme yeterliliği = 0,826 (Bartlett's Test of Sphericity) Yaklaşık Ki-kare (χ^2) = 1164,097 df (serbestlik derecesi) = 171 Sig = ,000			
Döndürülmüş Bileşen Matrisi			
	Faktör 1 ($\alpha= 0,881$)	Bileşenler Faktör 2 ($\alpha= 0,874$)	Faktör 3 ($\alpha= 0,848$)
Ürün promosyonları verilmiştir.	0.8		
Örgütsel değişiklikler yapılmıştır.	0.783		
Maliyetlerin azaltılmasına gidilmiştir.	0.747		
Reklam harcamalarının arttırılmasına gidilmiştir.	0.729		
Hizmetlerde revizyon yapılmıştır.	0.711		
Risk yönetimi politikaları yeniden belirlenmiştir.	0.692		
Yeni yatırımlara gidilmiştir.	0.644		
Çalışma saatleri azaltılmıştır.		0.898	
Çalışma günleri azaltılmıştır.		0.861	
Çalışanlar emekliye ayrılmıştır.		0.805	
İşten çıkarmalar yapılmıştır.		0.765	
Ücretli izinler verilmiştir.		0.746	
Ücretsiz izinler verilmiştir.		0.701	
Kriz yönetimi sürecinde iş ortakları ile işbirliği sağlanmıştır.			0.88
Kriz yönetimi sürecinde tedarikçiler ile işbirliği sağlanmıştır.			0.819
Kriz yönetimi sürecinde müşterileri elde tutma oranı rakiplerden daha yüksektir.			0.803
Kriz yönetimi sürecinde çalışanlar arasında işbirliği sağlanmıştır.			0.633
Kriz iletişim politikasında paydaş yönetimine önem verilmiştir.			0.562
Kriz yönetimi sürecinde çalışanların karar verme sürecine katılmaları sağlanmıştır.			0.545

Stratejik Planlamanın Kriz Yönetimine Etkisi

Araştırmanın hipotezini test etmek için bağımsız ve bağımlı değişken arasında doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizi sonuçlarına göre stratejik planlamanın etkin kriz yönetiminin belirleyicisi olduğu ($\beta = .231$, $t(104) = 2,203$, $p < .05$) belirlenmiştir. Stratejik yönetim ile kriz yönetimi arasında

istatistik olarak anlamlı ilişki olduğu ($R^2 = .046$, $F(1, 106) = 4.851$, $p < .05$) görülmüştür. Buradan hareketle araştırmada ileri sürülen hipotez (H1: Örgütlerde stratejik planlama kriz yönetimini etkiler) desteklenmiştir.

6. Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın sonuçlarına göre stratejik planlamanın kriz yönetimine etkisi olduğu belirlenmiştir. Başka bir deyişle, Konya'daki küçük ve orta ölçekli işletmelerin, kriz yönetimine ilişkin faaliyetler açısından stratejik yönetim faaliyetlerine önem verdikleri ve dikkate aldıkları söylenebilir.

Örgütlerin stratejik planlama faaliyetlerini etkin yapmaları onların olası krizlere karşı hazırlıklı olmalarına ve krizi başarılı bir şekilde katkı sağlamaktadır. Stratejik planlama sürecinde yöneticiler olası kriz durumlarını önceden

öngörebilmekte, buna göre B planları hazırlamakta ve kriz anında bilinçli ve soğukkanlı bir şekilde krizleri yönetilebilmektedir. Araştırma sonucu, işletmelerde yöneticilerin stratejik planlamaya gereken önemi vermeleri gerektiğine dikkat çekmektedir.

Bu çalışma Konya il merkezinde faaliyet gösteren sanayi işletmelerine yönelik yapılmıştır, dolayısıyla Konya ile sınırlıdır. Araştırmada elde edilen veri sınırlı düzeydedir. İlerde yapılacak araştırmalarda daha büyük boyutlu örnekleme ve farklı illeri de kapsayacak şekilde çalışma genişletilebilir.

Kaynakça

- Çelik, R. (2011). Stratejik Yönetim ve Stratejik Planlama, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün özerine Yapılan bir Araştırmaç. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Ankara.
- Çoğurcu, C. (2010). Stratejik Planlama, Stratejik Yönetim ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünde Sosyal Yardım Politikalarına Yönelik Gerçekleştirilen Projeler. Yardım ve Dayanışma Dergisi, 1(2), ss. 7-32.
- Çöklü, E. (1994). Halkla İlişkiler Faaliyetleri Çerçevesinde Kuruluştaki Kriz Yönetimi. Marmara İletişim Dergisi(Sayı 7), ss. 321.
- Demir, C. ve Yılmaz, M. K. (2013). Stratejik Planlama Süreci ve Örgütler Açısından Önemi. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:25, ss. Sayı 1.
- Güçlü, N. (2003). Stratejik Yönetim. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi(Cilt 23), ss. Sayı 2.
- Güleş, H. K. ve Akgemci, T. (2010). İşletmelerde stratejik yönetimi (Vol. 2). Gazi kitabevi, Ankara
- Harun, G. (2006). Stratejik planlamanın temelleri ve türk kamu yönetiminde uygulanmasına yönelik öneriler. Sayıştay Dergisi . Sayı: 63., ss. 91.

Stratejik Planlamanın Kriz Yönetimine Etkisi

- Hasan, E. ve Ferit, İ. (2006). Kriz Yönetiminde İnsan Kaynaklarına Psikolojik Desteğin Önemi ve Kayseri Tekstil Sektöründe Bir Araştırma. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(2), ss. 39-54.
- Kabadayı, G. (2010). Yerel Yönetimlerde Stratejik Planlama ve Çanakkale Örneği. (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kadıbeşegil, S. (2000). Kriz Geliyorum Der! (Kriz İletişimi ve Yönetimi): Media Cat Yayınları, İstanbul.
- Küçük, F. ve Bayuk, M. N. (2007). Kriz Ortamında Bir Başarı Faktörü Olarak Çalışanların Kurum İmajı. Journal of Yaşar University, 2(7), ss. 795–808.
- Murat, G. ve Mısırlı, K. (2012). Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerde Kriz Yönetimi: Çaycuma Örneği. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi(Sayı 1).
- Murat, K. (2007). Örgütlerde Stratejik Planlama Sisteminin Oluşturulması ve Emniyet Genel Müdürlüğünde Bir Uygulama. (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Odabaş, Ç. (2004). Stratejik yönetim ve e-devlet. Sayıştay Dergisi, 55, ss. 83-94.
- Patan, G. N. (2009). İşletmelerde Kriz Yönetimi ve Stratejisinin Önemi. (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

AKŞEHİR İLÇESİ VE YAKIN ÇEVRESİNİN EKOTURİZM POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ EVALUATION OF AKŞEHİR IN TERMS OF ECOTOURISM

Yrd. Doç. Dr. Emine ARSLAN¹, Ramazan ARSLAN²

¹Akşehir İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Selçuk Üniversitesi
arslan@selcuk.edu.tr

²İşletme Yüksek Lisans Öğrencisi
Selçuk Üniversitesi
arslanrmzn@gmail.com

Özet

Son yıllarda turizm sektörünün hızla büyümesi ve turizm - çevre ilişkisinin önem kazanması ile birlikte alternatif turizmin bir dalı olan ekoturizm ortaya çıkmıştır. Ekoturizm doğal ve kültürel kaynakları yok etmeden, turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesini ve sürekliliğini amaçlamaktadır. Türkiye doğal ve kültürel kaynaklar yönünden çok zengin bir ülkedir. Farklı kültürlerin ve inançların bir arada uzun yıllar yaşadığı bu ülke, ekoturizm açısından da oldukça büyük bir potansiyel taşımaktadır. Akşehir de doğal zenginliği, kültürel ve tarihi değerleri açısından İç Anadolu Bölgesinin turizm potansiyeline sahip ilçelerindedir. Yapılan bu nitel çalışmada, ekoturizmin tanımı, kapsamı ve hedefi belirlenmiştir ve Akşehir'in mevcut doğal ve kültürel kaynakları ekoturizm açısından incelenmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Ekoturizm, Sürdürülebilirlik, Akşehir

Abstract

Ecotourism, a branch of alternative tourism, has emerged recently along with the rapid enlargement of tourism sector and the increasing importance of the relationship between tourism and environment. Ecotourism aims to carry out tourism activities and ensure their sustainability without demolishing natural and cultural sources. Turkey is a very rich country with respect to natural and cultural sources. Turkey, in which different cultures and cults have co-existed for ages, has a rather gross potential in terms of Ecotourism. With its naturalwealth, cultural and historicalvalues, Akşehir is one of the districts of Central Anatolia Region to have tourism potential. In this qualitative study, definition, scope and aim of Ecotourism are determined, the presentnatural and culturalsources of Akşehir are examined with respect to Ecotourism and recommendations are offered.

Keywords: Tourism, Ecotourism, Sustainability, Akşehir

1.Giriş

Dünyadaki hızlı ekonomik, siyasal, teknolojik gelişmeler ve değişimlere paralel olarak, turizmin boyutları giderek daha da artmakta ve ülke ekonomilerinde önemli bir konuma sahip olmaktadır. Turizm sektöründe yapılan her türlü harcama, ekonomiyi hareketlendirmekte ve canlandırma etkisi yapmaktadır. Bu tür faaliyetler, gelişen küresel rekabet de göz önüne alındığında, ulusal ve uluslararası düzenlemeler ile desteklenmektedir. Ancak, son yıllarda kıyı turizminin etkisiyle, kıyı yörelerin taşıma kapasitesi iyice dolmuş ve büyük bir kıyı tahribatı yaşanmıştır. Dinlenme, eğlenme ve gezmeye yönelik turistik tüketim kalıplarında önemli değişimler gözlenmektedir. Giderek lüks turizm hareketlerine katılım azalmakta, bir tür doyum sınırına gelmiş olan alışılmış turizm merkezlerinden az da olsa uzaklaşma yönünde bir eğilim yaşanmaktadır [1].

İnsanların eğitim seviyelerinin ve çevre bilincinin artmasıyla birlikte, son yıllarda özellikle doğal ve kültürel açıdan hassas alanlara yönelik seyahatler hızla gelişme göstermektedir. Uluslararası turizm talebinin yapısındaki bu değişiklikler ekoturizm seyahatlerine olan talebi de arttırmaktadır. Ekoturizm, getirdiği ilkelerle ekolojik açıdan hassas alanlara yönelik olarak gerçekleştirilen bu faaliyetleri bir disiplin altına alması bakımından büyük önem taşımaktadır [2]. Yapılan araştırmalar geleceğin turistinin, turistik ürün satın alma davranışlarında giderek çok daha seçici olacağını gösteriyor. Dolayısıyla dünya turizminde ülkemizin doğal, çevresel, biyolojik ve sosyo-kültürel kaynakların korunmasında ve kayıpların en aza indirilmesinde, turizm alanındaki faaliyetlerin ve getirilerinin gelecekte de arttırılarak, devamını mümkün kılacak sürdürülebilir yaklaşımla bir turizm anlayışının benimsenmesinin gerekliliği açıkça görülebilmektedir [3].

Kitle turizmine bir tepki ve alternatif olarak 1990'lı yıllarda gelişme gösteren ekoturizm kavramı, kırsal ve kültürel turizmin unsurlarını içermekte ve hassas doğal ve kültürel alanlarda geliştirilebilecek en uygun turizm türü olarak ifade edilmektedir. Kontrolsüz gelişen kitlesel turizm hareketinin çevre ve toplum üzerindeki tahribatları karşısında Ekoturizm, sürdürülebilir gelişmenin sağlanmasında önemli bir araç olarak

görülmektedir. Ekoturizm, sürdürülebilir turizmin bir alt bölümünü oluşturmaktadır. Bazen sürdürülebilir turizmle eş anlamlı olarak da kullanılmaktadır [4]. Aynı zamanda yeşil turizm, alternatif turizm, doğa turizmi, macera turizmi, kültürel turizm gibi terimlerle birlikte kullanılmaktadır. Ekoturizm ya da ekolojik turizm kavramı batı kökenli bir kavram olarak 1980 yılından itibaren kullanılmaya başlanmıştır [5]. Ekoturizm; ekolojik turizmin kısaltılmış halidir. Eko-turizm, doğayı bozmayan ve koruyan bir turizm anlayışını ifade etmektedir. Uluslararası Doğa Koruma Birliği'nin tanımına göre ekoturizm, eğlenmeyi, doğayı ve kültürel kaynakları anlayarak korumayı destekleyen, düşük ziyaretçi etkisi olan ve yerel halka sosyo-ekonomik fayda sağlayan, doğal alanlara karşı çevresel açıdan sorumluluk taşıyan seyahat ve ziyaretir [1].

Bu çalışmada İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan Konya iline bağlı Akşehir ilçesindeki doğal ve kültürel değerleri hakkında bilgiler sunularak yörede ekoturizme yönelik ürünlerin oluşturulması konusunda önerilerde bulunulmaktadır.

2. Ekoturizmin Tanımı, Amacı ve Özellikleri

Çağımızda sanayinin gelişmesi, kişi başına düşen gelirin artması, buna bağlı olarak refah düzeyinin yükselmesi, insanların boş zamanının bulunması turizm faaliyetlerini arttırmıştır [6]. Turizm, yerinde oturarak değil, doğrudan yapılan ve fiilen gerçekleştirilen bir olaydır. Turizm eylemini gerçekleştiren kişiye turist denmektedir. Turist, gezer ve iyi hizmet almak ister. İnsanlar çok çeşitli nedenlerle turizm faaliyetine katılmaktadır. Turizm türlerinin sayıları her geçen gün artmaktadır. Turizm; turizmin niteliğine, amaca, turistin geldiği yere, sayısına, yaş grubuna, özel ilgi alanlarına, kullanılan ulaşım aracına, süreye, konaklama tesisine göre birçok çeşitlerde karşımıza çıkmaktadır [7].

Doğaya yönelik olması, doğal ve kültürel kaynakları koruması açısından sürdürülebilir özelliği taşıyan ekoturizm, doğayı tanıma, anlama, gözetme, doğadan zevk alma, doğal ve kültürel değerleri görme ile birlikte bu kaynakları artırarak ve

Akşehir İlçesi Ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi

koruyarak sosyal, ekonomik koşulları en iyi düzeye getirmeyi sağlamaktadır [8].

Ekoturizm, yerleşik toplumların bütünlüğüne, varlıklarına saygılı, eko sistemin korunmasına katkıdabulunarak, en azından ekosistemle uyumlu bir şekilde gerçekleştirilen sorumluluk gerektiren bir doğa seyahatdeneyimidir. Ekoturizm, ekonomik, kültürel ve tarihsel verilere dayalı beklentileri içermektedir. Geleneksel güneş,deniz, gezme-görme alanları, turistik alanların doğal ve kültürel dokusunu koruyacak faaliyetler ve programlarve ziyaretçilerin beklentilerini karşılayacak gelişme planlarıyla desteklenen turistik istasyonlar ekoturizmin birparçası durumuna gelmiştir.Doğa kaynaklı turizm türü olarak bilinen ekoturizm; doğal çevreyi tahrip etmeyen, çevre kaynaklarına zarar vermeyen ve hatta kullanılan doğal kaynakların sürekli korunmasına ve doğru işletilmesine katkıdabulunan turizm türü olarak tanımlanmaktadır. Ekoturizm doğa ile iç içe olan bir turizm türüdür.Ekoturizme katılanlar bitki türlerini incelemekte, kuşları gözlemlemekte, yürüyüş, yamaç paraşütüv.b. aktiviteler yaparak buturizm türünden istifade etmektedir [9].

Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (TIES) 1990 yılında kuruldu. Hemen güçlü bir ses haline geldi [10].Ekolojik Turizm Topluluğu'nun yaptığı geniş anlamli tarife göre Ekoturizm:“Doğal kaynakların korunmasını finansal olarak yerel nüfusa faydalı hale getiren, ekonomik fırsatlar sunarak ve eko sistemin bütünlüğünü değiştirmemeye özen göstererek, çevrenin kültürel ve doğal alanlara yapılan seyahat” olarak tanımlanmaktadır. 2002 yılının Mayıs ayında, Kanada'nın Quebec kentinde, 133 ülkeden gelen 1100 delegenin katılımıyla yapılan "Dünya Ekoturizm Zirvesi" nde, tüm ülkelerin benimsediği ortak bir tanım saptanmıştır. Buna göre; “Ekoturizm, doğal bölgelere yapılan, doğal ortamı ve kaynakları koruyan, yöre insanın ekonomik refahını artırıcı güvenilir bir turizm türü olarak tarif edilmektedir” [11].

Günümüzde yapılan tüm tanımlara bakılmak suretiyle ekoturizm hakkında üzerinde fikir birliği bulunan temel bileşenler şu şekilde özetlenmektedir; [12–13–14]

- Destinasyona zarar verecek doğa ve kültür üzerindeki olumsuz etkileri ez az düzeye indirmek,
- Biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunmak,
- Yöre insanının katılımını sağlanmak ve yaşam seviyesinin yükseltmek, sosyo-ekonomik yararlar sağlamak,
- Olumsuz çevresel ve sosyo-kültürel etkilerin en aza indirgenmesi için etkinliklerin hem turistler hem de yerel halkın sorumluluğunda düzenlenmek,
- Doğal ve sosyo-kültürel çevre üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirmek,
- Küçük gruplarla ya da bireysel olarak gerçekleştirmek,
- Alanın doğal ve kültürel değerlerine karşı duyarlılığı ve bilinci artırmak,
- Yapay elemanlar ve fiziksel tesisleri kesinlikle minimum ölçüde tutma ve bu tesisleri basit tipli, doğal çevreyle ve yerel mimariyle uyumlu inşa etmesi,
- Doğaya saygılı, sorumlu, kabul edilebilir ve akılcı bir doğal turizm etkinliği şeklinde özetlenmektedir.

Doğal varlıklar insanların herhangi bir katkısı olmadan doğal olarak oluşan zenginliklerdir. Dağlar, ovalar, vadiler, ormanlar, göller, nehirler, denizler, doğal anıtlar, iklim ve jeolojik koşullara göre farklılaşan manzaralar doğal varlıklar kapsamındadır. Bir ülkenin sahip olduğu doğal varlıkların sayısı ve çeşitliliği, turistlerin o ülkeye gelmesinde en büyük çekim gücünü oluşturmaktadır. Bu nedenle, doğa ve doğal çevre, sürekli olarak insanların seyahatlerini yönlendiren çekici bir güç, aynı zamanda turizm sanayisinde vazgeçilmez hammadde durumunda bulunmaktadır. Ama doğal varlıklar herhangi bir şekilde değerlendirilmediği zaman hiçbir ekonomik yarar sağlamaz. Bu varlıklar turizmin hizmetine sokularak değerlendirildiğinde, yararlı ve ekonomik anlam taşıyan varlıklar haline dönüşmektedir. Doğal kaynaklar ekoturizm sayesinde turizm amaçlı kullanılıp değerlendirilir. Ekoturizm geniş alanlardaki ekolojik yapıyla birlikte düşünülmesi gereken bir turizm türü olduğundan, bütün turizm çeşitlerinde bunların dengesini bozacak müdahalelerden kaçınılması gerekmektedir[1].

Akşehir İlçesi Ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Ekoturizm, turistik amaçlı alanları koruma-kullanma dengesi içinde turizme açmak, tüketici erozyonunu önlemek için taşıma kapasitesini dikkate almak, doğal kaynakların kültürle birlikte kullanımını sağlamak temel hedeflerdir. Çünkü ekoturizme katılan insanlar doğa ve çevre ile ilgilidir, kendi çıkarları için doğanın tahrip edilmesini istemez, onu olduğu gibi kabul etmektedir. Doğal çevre, ekolojik ve kültürel sürdürülebilirlik, eğitim, yerel düzeyde ekonomik fayda sağlamak ekoturizmin temel taşlarıdır. Ulusal parklar ve korunan alanlar ekoturizmin temel kaynağını oluşturmaktadır. Ekoturizm, sürdürülebilir turizmin etkin yönetim anlayışı ve tanıtımla kırsal kalkınmada önemli sonuçlar doğurabilmektedir. Ekoturizm alanlarında konaklama-yeme-içme tesislerinin doğaya uygun, abartısız yapılması iletişim ve ulaşım araçlarının çevreyi en az kirletecek şekilde geliştirilmesi, gürültü ve kirlilik yaratan araçlardan ve sportif etkinliklerden kaçınılması ilke edinmektedir. İnşaat malzemesi, mobilya ve dekorasyon yerel dokuya uygun olmalı, düşük kirlenme yaratabilecek enerji türlerinden yararlanılmalıdır. Düzenlenecek tur güzergâhları, yürüyüş, bisiklet yolları doğanın bir parçası olarak teknolojiyen biraz uzak durarak planlanmalıdır. Ekoturizmin sürdürülebilir iş olanağı yaratacağı yerli halka anlatılmalı ve elde edilen gelirin büyük bir kısmının yerli halkta kalması ve koruma amaçlı kullanımının teşvik edilmesi gerekmektedir. Yerel toplumun ekoturizm etkinliklerinin her aşamasına katılması, planlama, yönetim ve denetim çalışmalarını izlemesi sağlanmalıdır. Bu alanların ekoturizm ilkeleri doğrultusunda yönetilmesi, ülkemizdeki sürdürülebilir ekoturizm açısından da geçerli olmaktadır[1].

Ekoturizm sürdürülebilir bir turizm türüdür. Bu turizm türünün çeşitli faydaları bulunmaktadır. Bunlar:[15]

- Yerli halk için ekonomik fayda sağlamakta, yaşam kalitesini yükseltmektedir.
- Endüstriyel uygulamaların geliştirilemeyeceği orman köyleri gibi bölgelerde istihdam ve ekonomik canlılık sağlayan bir sektördür. Bu sayede bu bölgelerden yaşanan göçlerin önüne geçilebilmekte hatta ters göç yaşanmaktadır.

- Ekoturizm konseptinde yerli halk kendilerini ve bölgelerini etkileyen kararları almada rol oynamaktadır.
- Doğal alanlardaki fauna ve flora türlerini koruyarak biyoçeşitliliğin sürdürülebilirliğine sağlayıp doğal kaynakları koruyarak doğal çevrenin uzun süreli güvenliğini sağlamaktadır [16–17].
- Yerel halkla ilişkiyi ve daha önce tecrübe edilmeyen değişik aktiviteleri sağladığı için turistler için daha hoş deneyimler sağlamaktadır.
- Turizmin ekonomi, çevre ve sosyal yaşama olumsuz etkilerini en aza indirmektedir.
- Ekoturizm kültürel açıdan duyarlı olup turist ve ev sahibi halk arasında saygıyı sağlamakta, yerel gurur ve güven oluşturmaktadır.
- Ekoturizmin bir diğer avantajı da yüksek maliyetli yatırımlar gerektirmemesi böylece gelişmekte olan ülkelerde hızla benimsenen bir sektör olmaktadır.

3.Ekoturizm Türleri

Ekoturizm, doğa turizminin bir alt bölümünü oluşturan doğada yapılan bir turizm türüdür. Ekoturizm; kullanılan araçlar, gidilen yerin doğası, yapılan etkinliğin özelliği gibi çeşitli kriterlere göre gruplandırılmaktadır. Ekoturizm kapsamında yer alan başlıca ekoturizm türleri şunlardır: [18-19-20]

- Yayla Turizmi
- Dağ Turizmi
- Mağara Turizmi
- Doğa Yürüyüşü (Trekking)
- Kuş Gözlemciliği (Ornitoloji)
- Yaban Hayatı (Fauna) Gözlemciliği
- Botanik Turizmi
- Atlı Doğa Yürüyüşü
- Bisiklet Turizmi
- Akarsu Turizmi
- Av turizmi

Yayla Turizmi: Ülkemiz, sahip olduğu uygun iklimsel özellikler, üstün peyzaj değerleri, kırsal öğelerin ağırlık

Akşehir İlçesi Ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi

kazandığı geleneksel yaşam biçimi ve dağcılık/tırmanışlar, atlı doğa gezisi, trekking, yamaç paraşütü, flora/fauna incelemesi, jeep safari vb. doğa sporlarına uygun alanlar ile yayla turizmine son derece elverişlidir. Ülkemizde yayla odaklı turizm gelişimi yerine, yaylaların; diğer turizm çeşitlerini destekleyici unsur olarak değerlendirildiği, kalış süresinin uzatılması hedefiyle, Yayla Turizmi Gelişme/Eylem Bölgelerinin belirlendiği, planlama stratejisi Bakanlık tarafından benimsenmektedir [21].

Dağ Turizmi: Türkiye, farklı yüksekliklerde, zengin jeomorfolojik ve tektonik yapıya sahip, flora ve faunası olan ormanlara ve silüete sahip, zengin av ve yaban hayatı olan dağlarıyla hem kış turizmi hem de dağ yürüyüşü ve tırmanışları için dağcılık sporunu sevenlere olağanüstü çekici ve ilginç olanaklar sunar. Türkiye'yi her yıl dünyanın çeşitli yerlerinden çok sayıda turist dağ tırmanışı ve yürüyüşü için ziyaret etmektedir.

Mağara Turizmi: Önemli jeolojik ve jeomorfolojik oluşumu ile dünyada görsel ve sportif amaçlı yapılan mağara gezileri yapılmaktadır [17].Dünyadaki diğer ülkelere göre 'mağara cenneti ülke' durumunda olan yurdumuzda yaklaşık 40.000 adet mağara bulunmaktadır. Mağara oluşumları bakımından önemli bir jeolojik-jeomorfolojik nitelik olan karstlaşma (karstik alanlar) ülkemizde Batı ve Orta Toros Dağlarında (Muğla, Antalya, Isparta, Burdur, Konya, Karaman, İçel ve Adana) yer almaktadır.

Doğa Yürüyüşü (Trekking): Türkiye Alp-Himalaya kıvrım kuşağı üzerinde olması nedeniyle zengin flora ve faunası olan ormanlara, dağ ve sıradağlara sahiptir. Bu nedenle dağ-doğa yürüyüşü ve tırmanışları açısından önemli bir potansiyele sahiptir.

Kuş Gözlemciliği (Ornitoloji): Kuş Gözlemciliği, doğayı kuşların dünyasından tanımaya sağlayan bir gözlem sporudur. Sağlıklı bir çevrenin en iyi göstergesi olan kuşlar her türlü yaşam ortamında bulunurlar. Kent içerisinde parkta, sulak alanda, bozkır, orman, çöl gibi hemen her yerde kuş gözlemciliği yapılabilir [22].Türkiye'deki toplam kuş türlerinin sayısı Avrupa'nın tamamında bulunan kuş türleri kadardır.Ülkemizin kuşlar açısından zengin olmasının en önemli nedenleri, zengin

sulak alanlara sahip olması ve kuş göç yolları üzerinde bulunmasıdır. Türkiye'de kuş gözlemciliği son yıllarda dünyadaki gelişmelere paralel olarak hızla yayılmaktadır.

Yaban Hayatı (Fauna) Gözlemciliği: Yaban hayatı gözlemciliği son yıllarda dünyada ve Türkiye'de popüler olmaya başlamış bir turizm çeşididir. Pek çok ülke, doğal yaban hayatı alanlarını insanların seyrine sunarak büyük gelirler elde etmektedirler. Ekoturizm etkinliği açısından bakıldığında sadece yaban hayatını gözlem ve inceleme değil aynı zamanda yaban hayvanı türlerinin korunması, üretilmesi, envanterinin çıkarılması, bakımı, geliştirilmesi yanında türlerin yaşam alanlarının korunması, onarılması, iyileştirilmesi ve geliştirilmesi gibi etkinlikler de gerçekleştirilmelidir. Yaban hayatının ekoturizm kapsamında değerlendirilmesinde en çok kuş gözlem ve inceleme önemli bir yer tutmaktadır. Bunun dışında diğer yaban hayatını da (dağ keçisi, tavşan, sincap, kurt, çakal, saz kedisi, yaban kedisi, vaşak, kızıl geyik vb.) gözlem, inceleme, koruma ve iyileştirilmesi kapsamında ekoturizmle ilişkilendirmek mümkündür [23].

Botanik Turizmi: Türkiye coğrafi özellikleri, coğrafi farklılığın getirdiği iklim çeşitliliği ile dünyada benzerine az rastlanan bir bitki çeşitliliğine sahiptir. Türkiye Akdeniz Bitki Alanı (Akdeniz ve Ege Bölgeleri), Avrupa-Sibiryaya Bitki Alanı (Karadeniz ve Marmara Bölgeleri), İran-Turan Bitki Alanı (İç Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgeleri) olmak üzere 3 farklı bitki alanının kesişme noktasında yer almaktadır.

Avrupa'nın tamamında bulunan bitki sayısı toplam 12.000 adettir. Türkiye'de ise bu rakam 9.000 adettir. Türkiye endemik (dünyada yalnız bir bölgede yetişen türler) türler açısından da önemli bir zenginliğe sahiptir. Avrupa'nın endemik bitki sayısı toplam 2.750 adet iken bu sayı Türkiye'de 3.000 adettir. Botanik Turizmi Projesi ile bu zenginliğin turizm amaçlı değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Athl Doğa Yürüyüşü: Atlı doğa yürüyüşleri ekoturizm kapsamında oldukça ilgi gören, eğitim almış atlar ile doğal ortamlarda rekreasyon amaçlı yapılan etkinliklerdir.

Bisiklet Turizmi: Bisiklet turizmi, ekoturizm kapsamında giderek yaygınlaşmaya başlayan bir turizm türüdür. T.C. Kültür

Akşehir İlçesi Ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Yalvaç'taki Psidia Antik Kenti'ne yerel sivil toplum örgütleri ve tur firmaları tarafından doğa yürüyüşü düzenlenmektedir.

Yamaç Paraşütü:Ülkemizin değişik şehirlerinden bazen de dünyanın değişik ülkelerinden ziyaretçiler, Akşehir'e Yamaç Paraşütü için gelmekte, konaklamakta ve yöreyi de gezme fırsatı elde etmektedirler. Öte yandan yörede bulunan Sultan Dağları Yamaç Paraşütü (para-gliding) için oldukça elverişli bir konumdadır. Bu amaçla gerek THK gerekse çeşitli üniversitelerimizin dağcılık kulüpleri zaman zaman yöreyi ziyaret ederek, dağların bu elverişli konumundan yararlanmaktadır. Bu potansiyelin gerek ülkede gerekse uluslararası boyutta tanıtılarak değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Yamaç Paraşütü ile ilgili 10-16 Eylül 2006 tarihleri arasında 6. Türkiye Açık Yamaçparaşütü Şampiyonası Türk Hava Kurumu ve Akşehir Belediyesi işbirliği ile Akşehir'de yapılmaya başlanmıştır. Daha sonraki yıllarda da şampiyonalar düzenlenmiştir. Ayrıca bu yıl 14-16 Ağustos 2015 tarihlerinde Akşehir XC Open Türkiye Yamaç Paraşütü Mesafe Şampiyonası ve Eğitim Yarışması'na ev sahipliği yaptı.

Resim 1. XC Open Yamaç Paraşütü Şampiyonası Akşehir

Kaynak: www.milliyet.com.tr, Erişim:21.11.2015

Avcılık Turizmi: Avlanmak üzere seyahat eden insanlara yönelik hizmetler sunan eğlence amaçlı bir turizm türüdür. Akşehir yöresi avcılık turizmi açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Dağ hayvanlarından bildircin, güvercin, üveyik vb. bunların av sezonu 14 Ağustos'ta başlayıp 29 Ocak'ta sona ermektedir. Tavşan, ada tavşanı, tilki, ağaç sansarı, kınalı keklik de 12 Ekim Tarihinden ertesi yıl 29 Ekim tarihine kadar avlanılabilmektedir. Akşehir Gölü hayvanları ise, sakarmeke,

yeşilbaş ördek, boz ördek, fiyu, kaşık gaga, tepeli patka, kıkuyruk, kadife ördek vb. kuşlardan oluşmaktadır. Bunların av sezonları da, 12 Ekim'de başlayıp 16 Şubat'ta sona ermektedir.

İnanç Turizmi: Kutsal beldeleri ziyaret etmek, dini toplantı ve törenlere katılmak veya bunları izlemek, dini görevleri yerine getirmek veya ünlü mabetleri görmek amacı ile yapılan çok önemli boyutlara ulaşan seyahat ve konaklamaların oluşturduğu turizm çeşididir.

Nasrettin Hoca Türbesi: Kendi ile aynı ismi taşıyan mahallede, 80 dönümlük bir mezarlık içinde bulunmaktadır. Türbe sütunları üzerinde Yıldırım Beyazıd'ın komutanlarından Mehmed'in (1393) türbeyi ziyaret ettiğine dair bilgiler bulunmaktadır. Türbe aslı itibariyle ahşap yapılmıştır. 1905 yılında ise mermer sütunlar ve mermer sanduka yapılmıştır. Resim 2'de Nasreddin Hoca'nın Türbesi görülmektedir.

Resim 2. Nasreddin Hoca Türbesi

Hacı İbrahim (Şeyh Hasan Hüsamettin) Türbesi: Akşehir'in 3 km. kuzeyinde bulunmaktadır. Etrafı duvarlarla çevrilmiş bir avlu içerisindedir. Dış duvarları düzgün mermer bloklarla kaplıdır; mermerden işlenmiş bir de pencere levhası bulunmaktadır. Türbenin sandukası sonradan konulmuş sıradan bir sandukadır. Orijinalinin hicaz demir yolu yapılırken çalındığı ve İsviçre'de olduğu düşünülmektedir.

Akşehir İlçesi Ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Seyit Mahmut Hayrani Türbesi: Türbe tipik Selçuklu türbelerinin karakteristik özelliklerini sergilemektedir. Resim3’de Seyit Mahmut Hayrani Türbesi görülmektedir.

Resim3.Seyit Mahmut Hayrani Türbesi

Taş (Halkalı-Sahip Ata) Medrese (Müze): Akşehir’deki tek medrese Selçuklu döneminde yapılmış olan Sahip Ata Fahreddin Ali Külliyesi’dir. Medrese içerisinde türbe, imaret, hanıgah (sosyal tesis), mescid, hamam, çeşme ve kütüphane bulunmaktadır. Günümüzde hanıgah, imaret, çeşme, hamam ve kütüphane ayakta değildir; ayrıca medrese onarım nedeniyle ziyarete kapalıdır. Medresede neolitik dönemden günümüze kadar çeşitli arkeolojik eserler bulunmaktadır

5. Sonuç ve Öneriler

Türkiye sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi değerlerini sürdürülebilir bir yaklaşımla koruyarak gelecek nesillere aktarabilmesi için tüm bu zenginliklerin ortaya çıkarılması ve hedef kitleye (turiste) sunulması gerekmektedir. Ayrıca, ülkemizin turizm potansiyelinin tanıtım ve pazarlamasının doğru bir şekilde yapılması çok önemli bir konudur. Bunlara ilaveten aşağıdaki öneriler de dikkate alınmalıdır: [21]

- Yerel halkın, sahip olduğu doğal ve kültürel değerlerini öğrenmesi ve bilinçlenmesi için çalışmalar yapılmalı ve eğitim programları geliştirilmelidir.
- Ekoturizm etkinliklerinin yapıldığı bölgelerde çevreye duyarlı işletmeler yer almasına özen gösterilmelidir.
- Turizm bölgesinin özelliklerine ve potansiyeline göre talep oluşturulmalı ve buna uygun turistik kitle bölgeye çekilmelidir.
- Turizm bölgesinde tek tip turizm uygulaması yerine turizm çeşitliliğine gidilmelidir.
- Turizm bölgesinde turizm faaliyetlerinin 12 aya yayılacak şekilde düzenlenmesi çalışmalar yapılması gerekmektedir.
- Ekoturizm uygulamalarında turizm bölgesinin taşıma kapasitesi belirlenmeli ve mutlaka dikkate alınmalıdır.
- Turizm bölgesinin envanteri oluşturularak, yapılan etkinliklerin doğal yaşamı ne yönde etkilediği takip edilmelidir.
- Eğitimli, uzman doğa rehberleri tüm ekoturizm faaliyetlerinde yer almalıdır.
- Sürdürülebilir turizm faaliyetleri için doğa içinde çoğunlukla açık mekanlara sahip dinlenme yerleri oluşturulmalıdır.
- Turizm planlamalarında doğaya öncelik veren uzun vadeli programlar yapılmalıdır.
- Tur operatörleri ve seyahat acenteleri yapacakları tüm ekoturizm etkinliklerinde çevreye duyarlı davranmalıdır.
- Yerel halkın refahının yükselmesi için yerel ürünler kullanılmalı ve yerel kültürü yansıtan mimarinin sergilenmesine öncelik verilmelidir.

Akşehir İlçesi Ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi

- Ekoturizm konusunda turist gruplarının bilinçlendirilmesi ve çevre eğitiminin verilmelidir.
- Sürdürülebilir turizmde yapılan etkinliklerin mevcut yaşamı yansıtmasına önem verilmelidir.

Günümüzde yerel halk ekoturizm girişimcisi olarak turizm faaliyetine katılmaktadır. Ekoturizm girişimcileri, yöresel ürünlerin müşterilerine sunumlarını sağladıkları ve bu ürünleri tanıttıkları için yerel değerlerin ve sosyo-kültürel unsurların devamlılığını sağlamaları da ayrı bir özelliktir [28].Ekoturizm alanında yatırım yapmak kırsal alanlardan göçleri engelleyeceği gibi aynı zamanda bölgesel kalkınmayı da sağlayacaktır.

Akşehir ilçesinin coğrafi ve jeolojik yapısı yamaç paraşütü için son derece uygun bir alandır. İlçede dönemler halinde yamaç paraşütü şampiyonaları düzenlenmekte, bu yarışmalarda yerli ve yabancı ziyaretçiler, Akşehir'i görmektedir. 2013 yılından beri düzenli olarak her yıl yapılan yamaç paraşütü şampiyonalarının devamının sağlanması için belediye ve diğer kurumlarının yardımların sürmesi gerekmektedir.

Konya Turizminin Çeşitlendirilmesine Yönelik Ekoturizm Eylem Planı Projesi kapsamında Beyşehir,Akşehir,Seydişehir,Ereğli ve Hadim'de Türkiye'nin çocuklar için ekoturizm alanları oluşturarak, çocuklarda ekoturizm bilincinin oluşmasını, ailelerin ilgisini ve yöre halkının katılımı sağlamaktadır. Bu alanlarda agro(çiftlik) turizm ve doğa eğitimi konusunda uygulamalı eğitimler planlanmaktadır [25].

Akşehir Gölü, Sultan dağları ile Emir dağı arasındaki çöküntü alanında yer alır. İdari olarak Konya ve Afyonkarahisar illeri sınırları içerisinde yer almaktadır. Kapalı bir havzada bulunduğundan dışarıya akıntısı yoktur. Gölün geçmişte Taşköprü çayı vasıtasıyla Eber gölü ile olan bağlantısı, Eber gölü çıkışına inşa edilen regülatör ve sulama kanalları ile kesilmiştir. Sığ bir göl olup, yaz aylarında kurumaktadır [25].Kaçak kuyular, kuralsız sulama teknikleri, göletler ve gölü besleyen nehirlerin üzerine inşa edilen yapıların tamamı Akşehir gölünün kurumasına neden olmuştur. Göl kayboldukça, bölgenin ekosistemi de değişmektedir. Bunu önlemek için Akşehir ve

Eber Gölleri için “Akşehir-Eber Gölleri Sulak Alan Yönetim Planı Projesi” hazırlanmıştır ve çalışmalar Çevre ve Orman Bakanlığımız tarafından başlatılmıştır [27].

Turizm çalışanlarını ve yöneticilerini, turistleri, ekoturizm konusunda bilgilendirmemiz gerekir. İnsanları turizmin çevreye verebileceği zararlar konusunda bilinçlendirmemiz ve eğitmemiz gerekmektedir. Doğa turları yapan acentalarla iş birliği yapmak gerekir. Bu tür turları yapan acentaların Akşehir'de şube açmalarını teşvik etmek gerekmektedir.

Ekoturizmi tanıtıcı reklamlar yapılmalıdır. Bu işle uğraşan yatırımcılara ve bölge halkına destek verilmelidir. Bölgeye desteği olan çevreye duyarlı işletmelere ve ekoturizme uygun tur faaliyetlerinde bulunan seyahat şirketlerine ödüller verilerek teşvik edilmelidir. Ekoturizm konusunda ulusal ve uluslararası diğer ekoturizm ve çevre örgütleriyle işbirliği yapmak, özellikle bu alanda daha fazla tecrübeye sahip yabancı sivil toplum kuruluşlarının birikimlerini paylaşmak büyük yarar sağlayacaktır [4].

Kaynaklar

- [1] KAYPAK, Ş. (2010). Ekolojik Turizmin Sürdürülebilirliği, Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi 2 (Sayı 2), 93–114
- [2]ÇEVİRGEN, A. (2004). Edremit Yöresinde Ekoturizme Yönelik Bir Talep Araştırması. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Aralık, Cilt 7, Sayı 12.
- [3] SURAT, H, YILMAZ, H. ve SURAT B.Z. (2015).Yusufeli ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Kullanım Potansiyeli Üzerine Bir Araştırma, Doğu Coğrafya Dergisi. Cilt 20. Sayı 34, 61–88.
- [4] ARSLAN, Y., 2005. Erdek ve çevresinin ekoturizm açısından değerlendirilmesi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 8, Sayı:13, 29–53.
- [5] SUNGUR, Z. , “Sürdürülebilir Ekoturizmin Toplumsal Etkileri: Türkiye'den Örnekler” , International Euroasian Economies Conference,11-13 Ekim 2012, Almaata- Kazakistan.

Akşehir İlçesi Ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi

- [6] KINGİR, S. (2006). Bir Hizmet İşletmesi Olarak Beş Yıldızlı Otel İşletmelerindeki Yönetmel Sorunlar, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:15, 457-481.
- [7] KAYPAK, Ş. (2012).**Ekolojik Turizm ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma**, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 14 (22)
- [8] UĞUZ, S, Ç.(2011). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Burhaniye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli. MARMARA COĞRAFYA DERGİSİ SAYI: 24, TEMMUZ - 2011, S. 332-353
- [9]MORGÜL, Ş. (2014). Kırklareli İlinde Eko Turizm Olanakları. Ejoboc : Electronic Journal of Vocational Colleges. Cilt 4, Sayı 4.
- [10]McGahey, Stan. (2012). The Ethics, Obligations, And Stakeholders Of Ecotourism Marketing. Intellectual Economics Mykolas Romeris University, Vol. 6, No. 2(14)
- [11]SELİMOĞLU, Öykü (2004); Dünyada ve Türkiye'de Ekoturizm, İstanbul Ticaret Odası Etüt ve Araştırma Şubesi, Nisan.<http://www.ito.org.tr/Dokuman/Sektor/1-31.pdf> . Erişim Tarihi: 09.12.2015
- [12]<http://www.baoram.gov.tr>, 14.10.2015
- [13]Wood, E., M.(2002). Ecotourism. Principles, Practices, &Policies for Sustainability. Paris: UNEP
- [14]ERKİLİÇ, Eren ve ERGEN, Fatma Doğanay. (2015). “Ekoturizm Açısından Rize İli ve Çevresinin Değerlendirilmesi”, I. Avrasya Uluslararası Turizm Kongresi Güncel Konular, Eğilimler ve Göstergeler, 28-30 Mayıs 2015. Konya, Türkiye.
- [15]<http://img.eba.gov.tr>, 14.10.2015
- [16]Rahemtulla, Y. G., and Wellstead, A. M., 2001. Ecotourism: Understanding Competing Expert And Academic Definitions. Infor. Report Nor-X-380 Canada.
- [17]DEMİR, S. (2011). İğneada'nın Ekoturizm Potansiyelinin Saptanması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [18]ERDOĞAN, Nazmiye. (2003).Çevre ve Ekoturizm. Ankara: Erk Yayıncılık
- [19]Koçoğlu, Pınar. Ekoturizmin Sürdürülebilir Turizm Politikasındaki Yeri: Dünyadaki Ekoturizm Destinasyonlarının İncelenmesi, <http://aregem.kulturturizm.gov.tr>, Erişim: 11.11.2014
- [20] <http://www.kultur.gov.tr>, html, Erişim: 11.11.2015
- [21]ESKİYÖRÜK, D. (2012). Türkiye’de Ekoturizm Ve Ekoturizmin Sürdürülebilirliği. I.Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu, Bildiri Kitabı, 20 Nisan 2012, Tarsus
- [22]ERCAN,G.B. (2007). Niş Pazarlama Stratejilerinin Turizm Sektöründe A Grubu Seyahat Acentalarında Uygulanması: ETS Tur Örneği. Trakya Üniversitesi Soysal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Edirne.
- [23]Taş, Sedat. (2012). Trabzon ve Ekoturizm: Yerli Ziyaretçilerin Yöreyi Değerlendirmesine Yönelik Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Soysal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Balıkesir.
- [24]EGE, Zehra(1995). Bir Rekreasyon Türü Olarak Av Turizmi ve Türkiye’de Av Turizminin Geliştirilmesi, Hasan Zafer Doğan Anı Kitabı, B.Ü. Yay., İstanbul, s.225-231
- [25]<http://www.mevka.org.tr>, Erişim: 20.11.2015
- [26]<http://konya.tarim.gov.tr/aksehir/Menu/2/Ilcemiz>, Erişim: 11.11.2015
- [27]<http://www.aksehir.bel.tr>, Erişim: 20.11.2015
- [28]Tekin, Mahmut ve Kasalak, Murad, Ekoturizm Girişimciliğinin Bölgesel Kalkınmadaki Rolü, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 32, 2014, ss. 129–136

Sosyal Sermaye ve Ölçülmesi Social Capital and Measurement

Dr.Ayten Yağmur Büyükelikmen

aytenymr@gmail.com

ÖZET

Sosyal sermayenin kavramına ilişkin literatürde çok sayıda tanımla karşılaşmaktadır. Bunun nedeni ise, disiplinler arası araştırılan bir konu olmasıdır. Sosyal sermaye kavramı sosyal bilimlere ait olan "sosyal" ve ekonomiye ait olan "sermaye" kavramlarının birleşmesi ile oluşmuştur. Sosyal sermayenin anlam belirsizliğine rağmen genel anlamda bireysel mülkiyetten çok gruba ait olan ilişkiler içeriği olarak anlaşılmaktadır. Sosyal sermaye, bir toplumda ki bireylerde bulunan güven unsuru, dürüstlük, bilgi paylaşımı gibi sosyal erdemlerin, bireyleri eşgüdüm halinde çalışmaya, ortak hareket etmeye ve sosyal dayanışmaya teşvik eden bir olgudur. Bu olgunun en önemli faktörü ise "güven unsurudur. Güven unsuru, iş görenlerin aidiyet duygusunu ve motivasyonunu arttırarak işgücü performansını olumlu yönde etkilemektedir. Güven unsurunun bulunmadığı işletmelerde, işgücü performansından ve işyeri verimliliğinden söz edilemez.

Anahtar Sözcükler: Sosyal sermaye, güven, bölgesel kalkınma

ABSTRACT

Many definitions are encountered in the literature on the concept of social capital. The reason is that interdisciplinary subjects investigated. The concept of social capital that belongs to the social sciences "social" and belonging to the economy, "capital" was

formed by the merger of the concept. The relationship of the individual property belonging to many groups in general, despite the ambiguity of social capital is understood as the content. Social capital, trust factors in individuals in a society, honesty, knowledge of the social virtues such as sharing, individuals working in co-ordination, a fact that encourages social solidarity and act jointly. This phenomenon is the most important factor "is the trust factor. Confidence factor affects the sense of belonging and the motivation of those who work in a positive way by increasing workforce performance. In enterprises where there is no element of confidence, not to mention the labor performance and productivity in the workplace.

Key Words: Social Capital, trust, regional economic development

GİRİŞ

Sosyal sermaye, insanlar arası güven ve sadakat ilişkilerini, birlik ve bütünlük duygusunu ve buna bağlı olarak birlikte uyum içinde yaşayabilme ve çalışabilme potansiyelini kapsayan bir kavramdır. Toplumsal gelişimin yanı sıra ekonomik gelişim açısından da önem taşır. Sosyal sermaye ile ilgili çok değişik alanlarda yapılan ampirik çalışmalar, sosyal sermayeye verilen önemin artmasının, yüksek ekonomik büyümeye, etkin işleyen kurumsal yapılara, nitelikli sağlık hizmetlerine, düşük suç işleme oranlarına, yüksek okula gitme oranları ve dolayısıyla yüksek eğitim düzeylerine yol açtığını göstermektedir.

Sosyal sermaye, sosyal bilimler alanındaki araştırmalarda; siyasi katılımdan kurumsal performansa, sağlıktan yolsuzluğa, kamu hizmetlerinin etkinliğinden ülkelerin ekonomik performanslarına kadar geniş bir alanı kapsayan bir kavram olmuştur. Esas itibarıyla, sosyal sermayenin ekonomik kalkınma sürecini ve yerel bölgesel gelişmeyi ne şekilde etkilediği konusu dünyada da yeni çalışılmaya başlanmış bir konudur.

Türkiye’de de sosyal sermaye, özellikle beşeri sermayeye kıyasla, üzerinde yeterince durulmamış bir konudur ve özellikle az sayıda alan çalışmalarının bulunması dikkat çekicidir. İlgili iktisat yazınında kavrama ilişkin tanımlarda halen farklı yaklaşımlar söz konusu olup, bu alanda en önemli sorun hazır ve uygun verilerin olmamasıdır. Ayrıca doğrudan ölçülebilirliği olmayan sosyal sermaye için evrensel bir ölçüm metodu ve ortak kabul edilen temel göstergeler bulunmamaktadır.

1.Sosyal Sermaye kavramı

Sosyal Sermaye kavramı, farklı bilim dalları ve yaklaşımlar tarafından amaçlarına ve kaynaklarına göre farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Sosyologlar ekonomistler ve siyaset bilimciler tarafından irdelenmiştir.

Sosyal sermayenin genel kabul görmüş tek bir tanımı bulunmaması nedeniyle farklı disiplinlerden gelen farklı bilim adamları sosyal sermayeyi farklı anlamalarda kullanmışlardır. Ortak bir dilin kullanılması ve kavram kargaşasını önlenmesi için kavramlara yüklenen anlamların bilinmesi gerekmektedir. Genel anlamda sosyal sermayenin, güven, ağlar, birlikler veya gurup üyeliği, karşılık normaler ve ortak faaliyet kavramlarına bağlı olarak tanımlandığı görülmektedir (Tüylüoğlu, 2006: 16). Toplumda ki bireylerin birbirine olan güven seviyeleri yazılı olan veya olamayan toplumsal kurallardan oluşan normlar ve iletişim olanaklarının niteliği sosyal sermayeyi belirlemektedir. Bu çerçevede sosyal sermaye “toplum kesitleri arasındaki güvene dayalı ilişkiler düzeyi” olarak tanımlanabilmektedir (Renondo, 2005: 8).

Sosyologların,, toplumsal gelişime norm ve değerlerin anlamına daha çok önem vermeleri, sosyal sermayenin ilk olarak sosyologlar tarafından tanımlanmasına sebep olmuştur (Boran, 2004: 33). Sosyal sermaye kavramı önceleri toplumsal guruplarda incelenmiş fakat bu birimlerle örgütler arasındaki bağlar, sosyal sermayenin örgütleri de incelenmesini gerektirmiştir.

Sosyal sermaye kavramının kendisi, belirleyicileri ve sonuçları üç madde altında birbirinden ayrıştırılabilir (Tüylüoğlu, 2006: 19):

a. Sosyal sermayenin belirleyicileri: Bunlar kişisel özellikler (yaş, cinsiyet, sağlık), aile özellikleri (statüsü, evlilik statüsü, çocukların varlığı), kaynaklar (eğitim, istihdam, ev sahipliği), davranış ve değerler (farklılıklara hoşgörü, paylaşılan hedefler) ve yerel özelliklerden (kentsel-kırsal, sosyo-ekonomik avantajlar, yerel ağlar, yerel düzeyde bilgi, yerel güvenlik) oluşmaktadır.

b. Sosyal sermaye ağları: Sosyal sermayenin belirleyicileri farklı sosyal sermaye ağlarını ortaya çıkarır ve bu ağlar içinde güven ve karşılıklılık ilişkileri uygulanır. Bu ağların farklı bileşimleri zaman içinde değişmekte ve dinamik bir sosyal sermaye bütünü ortaya çıkarmaktadırlar.

Bu ağlardan birincisi topluluk içi sosyal sermayedir ve akrabalık bağları, aile çevresi, arkadaşlar, komşular, iş arkadaşları gibi güven ve karşılıklılığın yakın ve kişisel şekillerini temsil eden gayri resmi bağlardır. Bu ağ gayri resmi bağların sayısı, tanışılan komşu sayısı, işte etkileşim kurulan insan sayısı gibi ilişkilerin büyüklüğü ve yaygınlığı ile ölçülür. İkincisi ise topluluk dışı sosyal sermayedir ve yerel, toplumsal ve sivil gruplar düzeyinde insanlar arasındaki genel güven ve karşılıklılığı temsil eden genel ilişkilerdir. Aile üyelerinin birbirlerinin yakın arkadaşlarını ve arkadaş gruplarının kendilerine yabancı olanları ne kadar bildikleri ve yerel insanların başka insanları ne kadar tanıdıkları gibi yoğun ilişki ve yakınlık ile ölçülür.

Üçüncüsü birleştirici sosyal sermayedir ve kurumsal sistemlerle ilişkiler ve iktidar bağları gibi, kurumlara yönelik güveni temsil eden kurumsal ilişkileri göstermektedir. Arkadaşların etnik farklılığı, kişilerin üye olduğu gruplarda eğitim farklılığı ve yerel alanda karma kültürlerin varlığı gibi farklılıklarla ölçülür.

c. Sosyal sermayenin sonuçları: Sosyal sermaye çeşitli düzeylerde refah artışı ve iyileşme ortaya çıkarır. Bunlar kısaca birey, aile refahı (örneğin çocuğun bakım ihtiyaçlarını karşılamaya yeterli olma ve çeşitli fırsatları elde etme gibi kapasiteler), kamu refahı (örneğin kamu sağlığı ve kamusal eğitim), sivil yaşamın canlılığı (örneğin gönüllü olma ve topluluk işbirliği), komşuluk refahı (örneğin farklılıklara hoşgörü ve suçların azalması), siyasal refahıdır.

1.2. Sosyal Sermaye Kavramının Öncü İsimleri

Sosyal Sermaye kavramı, sosyal sosyologlar, ekonomistler ve siyaset bilimciler tarafından irdelenmiştir. Sosyal sermaye kavramına en çok katkı Coleman, Putnam ve Bourdieu tarafından yapıldığı hususunda fikir birliği vardır.

1.2.1. Pierre Bourdieu'a Göre Sosyal Sermaye

Bourdieu, sosyal sermayeyi, sağlam bir ağda daha fazla veya daha az kurumsallaşmış, karşılıklı tanıdıklık ve tanışma ilişkilerine sahip olmaya bağlı gerçek veya muhtemel toplam kaynaklar olarak tanımlamaktadır. Başka bir ifade ile bir gruba üyelik her bir üyesine topluluğun sahip olduğu sermaye desteği ya da itibar kazandıran bir meziyet sağlamaktadır (Bourdieu, 1986: 249).

Bourdieu için sosyal sermaye bireysel boyutları olan bir kavramdır. Bourdieu, sosyal sermayeyi açıklamaklarken sosyal hiyerarşi üzerine durmuştur. (Field 2008:18) Bourdieu, Marksist Sosyoloji'den oldukça etkilenen bir düşünceyi benimsemiştir. Ekonomik sermayenin, diğer sermaye türlerinin kökeninde olduğunu ileri sürmekte ve bu sermaye türünün eşitsizlik oluşturmak ve yeniden üretmek için diğer sermaye türleri ile birleştirildiği biçimleri

irdelemektedir. Bourdieu için eşitsizlik, sermayenin üretimi ve yeniden üretimi ile açıklanmalıdır. Ayrıca sermaye, birikimi zaman alan birikmiş emek olup sadece ekonomik ifadelerle tanımlanamamaktadır.

1.2.2. James Coleman'a göre Sosyal Sermaye

Coleman, sosyoloji ve ekonomi bilimlerini bir arada kullanarak disiplinler arası bir çalışma yapmış ve sosyal sermaye kavramını ekonomide kullanılan rasyonel tercih kavramı çerçevesinde açıklamıştır (Coleman, 1998: 98). Coleman, sosyal sermaye kavramını eğitimde çocukları başarı durumlarını üzerine yaptığı çalışmalarla birlikte kullanmıştır. Çocukların okuldaki başarısı sosyal sermayenin varlığına bağlamaktadır. Öğrencilerin başarı durumları ve okuldan ayrılma sebeplerin Coleman'ın çalışmalarında finansal sermaye, beşeri sermaye ve sosyal sermayeye göre açıklamıştır. Coleman daha çok eğitim üzerine yaptığı çalışmalarıyla dikkat çeken Amerikalı sosyologlardan biridir. Amerika'nın eğitim düzeyi ile ilgili yapılan çalışmada sosyal sermayenin Bourdieu'nun ele aldığı gibi sadece elit-güçlü kesimin yararına olmadığını ifade eder. Sosyal sermayenin maddi durumu iyi olmayan insanlara da yarar sağlayacağını belirtmektedir (Field, 2008: 28).

1.2.3. Robert Putnam'a Göre Sosyal Sermaye

Putnam, sosyal sermaye kavramını "güven, normlar ve ağlar" gibi bağlantılarla tanımlamaktadır. Ona göre sosyal sermaye ortak hedefleri sağlamak amacıyla aktörlerin işbirliği halinde hareket etmesini sağlayan güven, normlar ve ağlar gibi sosyal örgütlenmenin özelliklerinden oluşmaktadır (Altan, 2007: 224).

Sosyal sermaye kavramı bugünkü önemini 1990'lı yılların ikinci yarısında Robert Putnam'ın 1993 yılında yayınladığı "Making Democracy Work; Civic Traditions Modern Italy" 1995 de "Journal Of Democracy'de" yayınladığı "Bowling Alone: America Decline Social Capital" ve 2000 de yayınladığı "Bowling Alone: The Collapse And Revival Of

American Cominity” eserlerine takiben kavuşmuştur.

Putnam sosyal sermaye bireyler arası bağlantı olarak tanımlamıştır ve ona göre sosyal sermaye ağlar, normlar ve güven gibi katılımcıların paylaştığı nesnelere devam ettirebilmek için bir arada hareket etmelerini sağlayan sosyal hayatın özelliğidir.

1.2.4. Fukuyama ve Güven

Fukuyama’ya göre beşeri sermayenin aksine sosyal sermayenin ne olduğunu nereden geldiğini nasıl ölçüldüğünü nasıl artırılacağına konusunda daha az fikir birliği söz konusudur (Fukuyama, 1997: 377).

Fukuyama’ya göre küresel dünyada ekonomik faaliyetlerin tümü bireysel çabaların dışında yüksek seviyeli sosyal işbirliği içeren sosyal organizasyonlar tarafından başarılmaktadır. Toplumların ilerlemesinde güven önemli bir etkidir. Eğer güven konusunda sağlam bir aşama kat edilebilirse ekonomik anlamda aynı seviyede ilerlenebilecektir (Şan, 2007: 70-104).

Fukuyama iş bölümü ve uzmanlaşma, işbirliği, ticari yasalar ve mülkiyet hakları ve sözleşmelerin belirleyici olduğu pazar ekonomisinde kurumsal ve yasal düzenlemelerin sosyal sermaye ile birleşmesi ile yüksek performans sağlanabileceğini savunur. İnsanların organizasyonlara katılım ve işbirliği içerisinde olmaları üzerinde yoğunlaşarak ülkeleri güvenilirlik düzeylerine göre sınıflandırmıştır. Ülkelerdeki büyük şirketlerin olmasını ülkenin ekonomik performansını yansıttığını ve bu durumda ülkenin sahip olduğu güven seviyesine bağlamaktadır. Japonya, Almanya ve Amerika’nın büyük özel işletmelere sahip olmaları güven düzeylerinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra Çin, Tayvan, Hong Kong, Fransa ve İtalya ise az güven düzeyine sahip ülkelerdir (Fukuyama, 2005: 46).

1.3. Sosyal Sermayenin Ölçülmesi

Sosyal sermaye tanımlanması, kaynakları, bileşenleri, düzeyleri ve sonuçları açısından çeşitli şekillerde yorumlanmış ve bunlarda farklı yaklaşımları ortaya çıkarmıştır. Bu farklılıklar sosyal sermayenin ölçülmesinde de yansıma bulmuştur. Ancak buna rağmen, sosyal sermaye kavramının ve yapısının uygun göstergelerin düzenlenmesi ve ölçülmesini zorlaştırdığı görüşünde uzlaşma olduğu görülmektedir (Lehtonen, 2004: 206).

Sosyal sermaye soyut bir kavramdır ve soyut ilişkileri temsil etmektedir. Bu nedenle ölçülmesi zordur. Sosyal sermaye kavramının ölçümünün kolay olmamasının diğer bir sebebi ise kavrama yönelik birden fazla tanımın bulunmasıdır. Ölçümün kolay hâle getirilmesi için çeşitli göstergeler bulunmaktadır.

Sosyal sermayenin ölçülmesine yönelik yapılan çalışmalar ve göstergeleri şu şekildedir (Tüysüz, 2011: 81):

Robert Putnam tarafından “Sosyal Katılım Endeksi” çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada anket yöntemi ve regresyon analizi kullanılmıştır. Değişkenleri ise son bir yılda yerel organizasyonların aktivitelerine olan katılım, son bir yılda örgüt ya da kulüplerin yönetimde görev alan kişi sayısı, kişi başı kentsel ve sosyal örgüt sayısı, son bir yılda kulüp toplantılarına olan ortalama katılım sayısı, kamusal toplantılara katılım oranı, seçimlere katılım oranı, güvenin ve dürüstlüğün ölçümüdür.

Andrew Woodhouse tarafından yapılan “Sosyal Sermaye ve Ekonomik Kalkınma” çalışmada “Temel Bileşenler Yöntemi” kullanılmıştır. Değişkenleri ise yüksek nitelikli nüfus oranı, okul bırakmanın toplam nüfustaki payı, kamu konutlarında oturan aile sayısı, ev sahibi olan kişi sayısı ve iki veya ikiden daha fazla motorlu taşıta sahip olanların sayısıdır.

Field sosyal sermayenin ölçümünün biraz değişikliklerle tamimiyle ABD’den getirilen ölçümlerle bağlı olduğunu belirtmektedir (Field, 2008: 180).

Putnam, sosyal sermayenin ölçümünde üç göstergesinin önemini vurgulamıştır. Bunlar güven, bağlılık, sosyal ağlardır. Bu üç göstergenin birlikte değerlendirilip ortak bir konuya varmak gerektiği belirtilmiştir.

Knack ve Keefer de “güven” unsurunu sosyal sermaye ölçümünde temel gösterge olarak belirlemişlerdir. Güven faktörünün ekonomik aktiviteler ile ilişkili olduğu düşünülmektedir (Knack-Keefer, 1997: 1257).

Sosyal sermaye ile ilgili yapılan deneysel çalışmalarda kullanılan verileri çoğunlukla dünya değerler anketi olarak bilinen çalışmadan elde edilmiştir. Yapılan araştırmalar ve ilişkilerini insanlar güvenilir buluyor musunuz? Sorusu sorulmuştur.

OECD’ye göre “güven” sosyal sermaye ölçümünde temel gösterge olarak kabul edilmektedir. Dünya Bankası ölçümünde güven, gruplar, ağlar, dayanışma, ortak eylem ve işbirliği sosyal bağlılık, bilgi ve iletişim şeklinde göstergeler kullanılmaktadır..

Kalkınma ekonomisi literatüründe sosyal sermaye göstergeleri ise; güven, güvenilirlik, sosyal normlar ve kurumlar şeklinde sıralanmaktadır.

Dünya Bankası tarafından “Sosyal Sermaye Değerlendirme Aracı” adlı çalışma yapılmıştır. Çalışmada “Çok Değişkenli İstatistiksel Analiz Yöntemi” kullanılmıştır. Bu çalışmadaki değişkenler, demokrasi, rüşvet oranı, mahkemelerin bağımsızlığı, grevler, öğrenci hareketleri, protestolar, 100.000 kişiye düşen tutuklu sayısı, hükümete ve sendikalara olan güvenin derecesi, kredi kullanılabilirliği, kişisel özgürlük, seçmen mevcudu, yerel topluluklara katılım, sosyal bağlamda etkinliklere katılım, aile ve arkadaşlık bağlantıları, iş bağlantıları ve çeşitliliğe tolerans göstermedir.

1.3.1. Putnam ve Sosyal Sermaye İndeksi

Sosyal sermayeyi ölçmeye yönelik çalışmalarda en sık kullanılan araçlardan birisi, “Putnam Enstrümanı” olarak da isimlendirilen,

Putnam’ın geliştirdiği indekstir. Putnam’ın sosyal sermaye ölçümünün iki temel bileşeni vardır. Bileşenlerden birincisi güven düzeyinin ölçülmesidir. Putnam, güven düzeyini de Genel Sosyal Araştırmalar ve Dünya Değerler Araştırması’nda yer alan; “Sizce genelde insanların çoğuna güvenilebilir mi? Yoksa başkalarıyla herhangi bir ilişki kurarken veya bir iş yaparken hiç bir zaman dikkati elden bırakmamak mı gerekir” şeklindeki güven düzeyini ölçmeye yönelik sorudan hareket etmektedir.

1.3.2 Sosyal Sermayenin Makro Düzeyde Ölçümü

Sosyal sermayeyi makro düzeyde ölçülmek için (Paldam2000:647)

- Demokrasinin pozitif ölçümleri: Basın özgürlüğü, insan hakları, politik haklar gibi,
- Bireylerin ve onların çalışma haklarının yasal düzeyde korunmasına ilişkin ölçümler: Mahkemelerin bağımsızlığı, mülkiyet haklarının korunması, hukukun ve yasal kurumların şeffaflığı gibi,
- Bunların yokluğunun negatif ölçümleri: suç oranları, yolsuzluk, sivil ve politik şiddetin görünme oranı, politik istikrarsızlık gibi üç farklı göstergenin mutlaka analiz edilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Grootaert de, sosyal sermayeyi makro düzeyde Paldam’la aynı mantıktan hareketle ölçmektedir. Ona göre sosyal sermaye, makro düzeyde yani ulusal ölçekte ölçülmek istendiğinde sosyal sermaye göstergelerinin seçimi ve geliştirilmesi iki yönde ilerler (Grootaert 1998:10):

- Kurum ve ilişkilerin genişliğine/mesafesine göre,
- Sosyal sermayenin gelişme süreçlerinin üzerindeki etkisine
- Katılım, sosyal adanmışlık ve sorumluluk,

- Kontrol, öz yeterlilik,
- Topluluk düzeyinde yapıların ve özelliklerin algılanışı,
- Sosyal etkileşim sosyal ağlar ve sosyal destek,
- Güven, karşılıklılık, sosyal dayanışma.

1.3.3. Sosyal Sermayeyi Boyutlarından Hareketle Ölçme

Narayan ve Cassidy sosyal sermayenin yedi farklı yönünü incelemişlerdir. Bunlar: grubun nitelikleri, genelleştirilmiş normlar, birliktelikler, girişkenlik, komşuluk bağlantıları, gönüllülük ve güvendir. Onlara göre sosyal sermayenin bu farklı yönlerini her birini ölçmeye çalışan sorulardan hareket edilerek bütüne giderek, sosyal sermayeyi ölçmek mümkündür. Narayan ve Cassidy, bu amaçla geliştirdikleri anketi önce sosyologların, antropologların, siyasetçilerin, siyaset bilimcilerin, ekonomistlerin ve diğer bilim adamlarının katıldığı bir çalışmada ortaya koymuşlar, buradan gelen eleştiriler yönünde geliştirdikleri anketi Gana ve Uganda olmak üzere iki pilot ülkede uygulamışlardır (Narayan ve Cassidy, 2001: 66-101).

Yazarlar, sosyal sermayenin boyutlarını ölçmeye yönelik olarak geliştirdikleri sorulara ilaveten sosyal sermayenin determinantları olarak gördükleri kimlik ve özsaygıyla, iletişime ilişkin soruları da anketlerine eklemişlerdir. Bu amaçla ankete katılanlara kimlik algılarıyla ilgili yani kim oldukları, nereden geldikleri ve kendilerini nereye ait hissettiklerine yönelik sorular sorulmuştur.

1.3.4. Dünya Bankası'nın Sosyal Sermayeyi Ölçme Yöntemi

Grootaert, Narayan, Jones ve Woolcock gibi sosyal sermaye literatürünün önemli isimleri, Dünya Bankası için hazırladıkları "Measuring Social Capital: A Integrated Questionnaire" isimli çalışmalarında sosyal sermayeyi ölçmeye yönelik bütünleşik bir anket çalışması

hazırlamışlardır. Bu çalışmada yazarlar, grup ve ağlar, güven ve dayanışma, kolektif eylem ve işbirliği, enformasyon ve iletişim, sosyal bütünleşme, güçlendirme ve politik eylem ana başlıkları çerçevesinde geliştirdikleri sorular aracılığıyla sosyal sermayeyi ölçmeye yönelmektedirler.

SONUÇ

Sosyal sermayenin genel kabul görmüş tek bir tanımı bulunmaması nedeniyle farklı disiplinlerden gelen farklı bilim adamları sosyal sermayeyi farklı anlamalarda kullanmışlardır. Ortak bir dilin kullanılması ve kavram kargaşasını önlenmesi için kavramlara yüklenen anlamların bilinmesi gerekmektedir. Genel anlamda sosyal sermayenin, güven, ağlar, birlikler veya grup üyeliği, karşılık normlar ve ortak faaliyet kavramlarına bağlı olarak tanımlandığı görülmektedir.

Sosyal sermaye, kavramı yapılan araştırmalarda da bütün bilimlerin ilgi odağı haline gelmiştir. Sosyal sermaye fiziki sermayeden farklı olarak, kurumları, tutumları, davranışları ve değerleri yönetmektedir. Sosyal sermaye ile ilgili literatür zenginleştikçe, kavramın farklı tanımları ortaya çıkmaktadır. Oldukça karmaşık sınırları belirli olmayan sosyal sermaye kavramının farklı tanımları farklı yaklaşımlarla değerlendirilmesi gerçekçi bir yaklaşım olacaktır.

Sosyal sermaye kavramının literatürde birden fazla tanımının bulunması ölçüm zorluğunu da beraberinde getirmektedir. Sermaye kavramı ölçümünde birçok yöntem kullanılmaktadır. Sosyal sermaye tanımsal çeşitliliğinin yansırı ölçümü ve göstergeler açısından da sorunları göstermektedir. Sosyal sermayenin ölçülmesinde kullanılan göstergeler neler olması gerektiği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır.

Sosyal sermaye literatürde yaşanan gelişmeler sosyal sermaye güvenilirliğini artırmaya başlamıştır. Sosyal sermaye ölçmeye yönelik çalışmalarda sosyal sermaye eğer kişilerin sahip olduğu bir değerden çok grupların sahip olduğu bir değer olarak ele alınıyorsa sosyal sermaye

genelde veri setlerinin ikincil analizleri (güven ve katılım düzeyi gibi yapılan çalışmalar) üzerinden ölçülmektedir. Yani sosyal sermaye kolektivitesini bir özelliği olarak ele alındığı durumlarda sosyal sermaye en yaygın ölçümü “katılım” boyutu üzerinden şekillenmekte ve politik, dini ve gönüllü kuruluşların faaliyetlerine katılım oranlarının sosyal sermayeyi ölçtüğü düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- [1]Bourdieu Pierre, (1986). “*The Forms Of Capital*.”Richardson,J.G.(Ed) *Handbook Of Theory And Reserch Fort The Sociology Of Education*”, New York:Greenwood
- [2]Coleman, James (1998). “Social Capital in The Creditaion Of Human Capital” *The American Journal Of Sociolgy*, Vol.94.
- [3]Field John, (2008). *Social Capital*, Second Colition, Rounlantge Taylor &Francis Group, London And Newyork
- [4]Fukuyama Francis, (1997). *The Tanner Lectures On Human Valves*, Brasenose Collage, Oxford May Ir.14 Analis
- [5]Fukuyama F., (2005), Güven Sosyal Erdemler ve Refahın Yaratılması, Çev: Ahmet Buğdaycı, Türkiye İş Bankası Yayınları, 3. Baskı, Ankara
- [6]Grootaert, C., (1998), “Social Capital: The Missing Link?”, The World Bank, Social Development Department, Social Capital Working Paper Series, No: 3
- [7]Knack Stephan, Philip Keefer, (1997). “Does Social Capital Have An Economic Payoff Across- Country Investigation”, *The Qwartely Journal Of Economics*, Vol.1.1112, No.4
- [8]Lehtonen, M., (2004), “The Environmental-Social Interface of Sustainable Development Capabilities, Social Capital, Institütions”, *Ecological Economics*, 49
- [9]Narayan, Deepa ve Michael F. Cassialy (2001). “A Dimensional Approach to Measuring Social Capital, Development and Validation of a Social Development and Validation of a Social Capital Inventory”, *Current Sociology*, 49(2)
- [10]Paldam, Martin (2000). “Social Capital, One or Many? Definition on Measurement”, *Journal of Economic Survey*, 14(5)
- [11]Renondo F.V., (2005). “Buildng Up Social Capital in A Changing Word Journal Of Economic Dynamics Control,Artical Press, 4 July
- [12]Şan, Mustafa Kemal (2007). *Bilgi Toplumuna Geçişte Sosyal Sermayenin Taşıdığı Önemi Türkiye Gerçeği*
- [13]Tüylüoğlu Şevket. (2006). “Sosyal Sermaye İktisadi Performans ve Kalkınma: BirYazın Taraması”, *Akdeniz. İ.İ.B.F. Dergisi*, (12), S:16
- [14]Tüysüz, Nurettin, (2011), Sosyal Sermayenin Ekonomik Gelişme Açısından Önemi ve Sosyal Sermaye Endeksinin Hesaplaması, T.C. Kalkınma Bakanlığı Yayınları, Ankara

Konut Sektöründe Bölgesel Kapitalizasyon Oranının Belirlenmesi Ve Konya Meram Örneği

Yrd.Doç. Dr. Naci BÜYÜKKARACIĞAN¹

Yrd.Doç. Dr. Handan ERTAŞ²

¹ Selçuk Üniversitesi Kadınhanı Faik İdil Meslek Yüksekokulu, KONYA

² Selçuk Üniversitesi Kadınhanı Faik İdil Meslek Yüksekokulu, KONYA

ÖZET

Son yıllarda hızlı bir değişimin yaşandığı Türk Ekonomisinde; konut sektörü giderek uluslararası normlarda bir gayrimenkul sektörü anlayışını benimsemiştir. Buna paralel olarak, konut ile birlikte diğer alt gruplarda da gelişme yaşanmaktadır. Bununla birlikte, düzenli piyasaların oluşumu ihtiyacı artmakta, etkin bir finansman sistemi kurulmakta kurumsallaşma artmakta, ürünlerin kalite ve standartları yükselmekte, yabancıların ilgisi ve katılımı genişlemektedir. Bu özelliği ile konut gayrimenkul sektörü, uluslararası alanda cazibe kazanmaktadır. Gayrimenkul sektörü bu özellikleri ile diğer yatırım araçları yanında uzun vade de kazandıran güvenilir bir yatırım limanı haline gelmiştir.

Gayrimenkul değerlemesinde en büyük sorun ise gayrimenkul değerine etki eden kesin bir değerlendirme modelinin belirlenememesidir. Literatürde gayrimenkul değerlemede birçok yöntem mevcuttur. Diğer yöntemlerden farklı olarak gelir yönteminde değere ulaşabilmek için bölgesel sabitlere ihtiyaç vardır. Gayrimenkul değerlendirme yöntemlerinden biri olan gelir yönteminde, kapitalizasyon oranı veri olarak kullanılmaktadır. Öte yandan, Konut sektöründe kapitalizasyon oranları, barınma ihtiyacı ve bir yatırım aracı olarak kullanılan konut üretimi ve talebi açısından önemlidir.

Bu çalışmada Konya Meram İlçesinde bulunan mahalleler yapısal özelliklerine göre 22 gruba ayrılarak, her grup için ayrı kapitalizasyon

oranı hesaplanmıştır. Araştırmada, 798 eve ait bilgilener kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre ikinci el konutların kapitalizasyon oranları yeni konutların kapitalizasyon oranlarından daha yüksek çıkmaktadır. Konutların büyüklüğü, yalıtım özellikleri, merkeze yakınlığı ve doğalgaz varlığı gibi faktörlerin de kapitalizasyon oranları üzerinde etkisi olduğu gözlemlenmiştir.

The Determinants Of Regional Capitalization Rates in Housing Sector And Konya Meram Example Of Konya Meram

Inrecent years; the housing sector in there alestate sector is increasingly international normsadopted an approach in which The Turkish economy is experiencing a rapid change. In parallel to this situation, developments are experienced in other subgroups with housing sectors. However, the need for the formation of regularmarketan dincreasingthe institutionalization of an effective financing system, productquality and standardsrise, expandinginterest and participationof foreigners. With this feature, the housing real estate sectoris gaining attractiveness in the international arena. The real estate sector has becomea reliable investment haven saving in the long-run with these features a long side other investment vehicles.

The most important issue in evaluating the values of real estates is the lack of developing an exact valuation model that affects the value of there alestate. There are many ways in real estate

valuation in the literature. A value of regional fixed is needed to reach income approach unlike other methods. The capitalization rate is used as a data in the income method that is one of the real estate valuations. On the other hand, The capitalization rate is important in demand for houses either for dwelling or for an alternative financial investment.

In this study, the districts in The Konya Meram have been divided into 22 groups and a different capitalization rate has been determined for each group. Knowledges of 798 houses were used for analysis, in the research. As a result of research, capitalization rates are higher for second hand houses, probably because of higher main tenance expenses. The size of housing, insulating properties, the distance to city center, and such as the presence of gas factors seem to significantly affect the capitalization rates.

GİRİŞ

Gayrimenkul sektörü, inşaat, imalat sanayi ve turizm gibi istihdam imkanı sağlayan bir çok alt sektörle ulusal ekonominin ana sektörlerinden biridir. Dünyadaki ve ülkemizdeki ekonomik gelişmelere paralel olarak gayrimenkul sektöründe inişli çıkışlı gelişmeleri ile son yıllarda ülkemizde gerçekleşen ekonomik büyümede önemli bir paya sahiptir.

Dünya da ise 1997 son döneminde meydana gelen Asya-Pasifik ekonomik krizi sonrası dünyada faizlerin hızla gerilemesi sonucunda gayrimenkule olan talep hızla artmış ve buna paralel olarak emlak fiyatları yükselmiştir. Yatırım aracı olarak değerlendirildiğinde, gayrimenkul sektöründe, 2005 yılı son itibari ile Avrupa da önemli bir doyunluk gözlemlenirken, ABD piyasalarında doyunluğa yaklaşılmıştır. Ülkemizde hızla gelişen piyasaları ile gelişmekte olan piyasalar içinde giderek cazip hale gelmektedir.

Türkiye’de gayrimenkul sektörü, dış piyasalarda yaşanan olumlu gelişmelere paralel

olarak 2002- 2007 yıllarında oldukça revaşa olmasına rağmen, Amerika’da meydana gelen konut kredisi krizi ve sonrasındaki global ölçekli finansal kurumlardaki krizler sonucunda önemli ölçekte küçülmeler yaşamıştır. Bu gelişmelerin sonucunda ise, 2008 ve 2009 yıllarında Türkiye’de de gayrimenkule olan talep azalmış ve fiyatlarında önemli düşüşler yaşanmıştır. TÜİK verilerine göre Türkiye genelinde alınan yapı ruhsatlarında metrekare bazında 2008 yılında %8 ve 2009 yılında %18 daralma yaşanmıştır. Sektör 2011 yılı başından itibaren 2015 yılına kadar, gözle görünür büyüme kat edip altın yıllarını yaşamıştır. Ancak 2015 deki global ekonomik kriz, Türkiye ‘deki siyasi gelişmeler ve özellikle konutlardaki arz fazlasından dolayı, emlak sektöründe belirgin bir durgunluk gözlemlenmektedir[1].

Gayrimenkul değerlemesi objektif ve tarafsız bir şekilde, bir gayrimenkule ilişkin nitelik, fayda, çevre, kullanım koşulları gibi faktörlerin değerlendirilmesi suretiyle söz konusu Gayrimenkul değerinin tespit edilmesi için gerekli işlemlerin bütünü olarak tanımlanabilir. Gayrimenkul değerlemesinde, Gayrimenkulün konumu, değeri belirleyen en önemli ölçüt ve kararlardan birisi olduğu unutulmamalıdır. Ülkemizde gayrimenkul değerlendirme uzmanlığı bundan birkaç yıl öncesine kadar, mimarlık, şehir bölge planlama, inşaat mühendisliği, harita mühendisliği, mali müşavirlik gibi meslek erbablarının yan dal olarak icra ettikleri bir meslek olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak söz konusu meslek son yıllarda Sermaye Piyasası Kurulu’nun (SPK) düzenlemeleri sonucu uzmanlık gerektiren bir meslek haline gelmiştir. Gayrimenkul(taşınmaz) değerlendirme, kamulaştırma, İmar Planı Uygulamaları, vergilendirme, özelleştirme, medeni yasa uygulamaları, tapu ve kadastro işlemleri gibi kamusal ihtiyaçlar ile sermaye piyasası, bankacılık, kredilendirme, sigortacılık ve

emlak alım- satımı gibi özel sektör ihtiyaçları için başvuru, kamunun ve bireylerin haklarının korunması açısından da çok önemli bir uzmanlık alanıdır. Özellikle son yıllarda ülkemizde yatırım araçları arasında oldukça gelişen gayrimenkul sektörünün ana konusunu oluşturan arazi, arsa ve konutların objektif ve bilimsel olarak değerlendirilmelerini gerektirmektedir [2], [3].

Gayrimenkul çeşitlerinden bir tanesi olan konutlar, barınma ya da yatırım açısından vazgeçilmez bir araçtır. Barınma ihtiyacı konutun satın alınması ya da kiralanması şeklinde olabilmektedir. İktisadi açıdan, barınma amaçlı da satın alınsa, kiralama yoluyla da ihtiyacın giderilmesi mümkün olduğundan ve konut alternatif bir yatırım aracı olduğundan, konutunuzun dönem net değeri ve nakit getirisi önem kazanmaktadır. Uzun dönem değeri ve nakit getirisi ise kapitalizasyon (sermayeleştirme) kavramını önemli hale getirmektedir [4].

Konut büyüklüğüne olan talebin nedeni gelir esnekliğinin düşük olması olarak açıklanabilmektedir. Ancak, konut fiyat esnekliği daha yüksek olmasına rağmen, daha geniş bir aralıkta ortaya çıkmakta ve büyüklükten daha çok alanın kullanımı daha etkili olmaktadır. Yapı kalitesi, konum, ulaşım, alt yapı durumu ve komşuluk niteliği gibi konut özelliklerinin konut talebi üzerinde etkili olduğu görülmektedir [4].

Bu çalışmada, kamuya açık ilanlar ve serbest gayrimenkul piyasasından derlenen veriler kullanılarak, yukarıda belirtilen konut özelliklerinin, gayrimenkul değerlendirme yöntemlerinden biri olan gelir yöntemine veyla sağlamak amacıyla, kapitalizasyon oranı üzerindeki etkisi tahmin edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, değerlendirme yöntemleri hakkında bilgi verilmiş, konut sektöründe kapitalizasyon

oranının hesaplanması, önemi ve Konya Meram İlçesi ölçeğinde uygulamaya ilişkin veriler yer almaktadır. Bununla birlikte söz konusu verilerin niteliği, kapitalizasyon oranı hesaplamaları ve bu oranı belirleyen değişkenler yine aynı ilçe için test edilmiştir.

2. Gayrimenkul Değerleme Yöntemleri

Gayrimenkulün değerlerini belirlemek için pek çok yöntem kullanılmasına rağmen literatürde da en çok bilinen dört yöntem; karşılaştırma, gelir, maliyet ve nominal değerlendirme yöntemleridir. Değerleme için kullanılacak yöntem, değeri belirlenecek gayrimenkulün başta konumu olmak üzere özelliklerine ve emlak piyasasının yaygın alışkanlıklarına göre belirlenir. İmar parselleri için, üzerinde yapı bulunsun ya da bulunmasın en açık gerçek değer belirlemesi, sürüm değerleri yardımı ile gerçekleştirilebilir. Bundan dolayı, elde yeter derecede emsal değer bulunduğu durumlarda karşılaştırma yöntemi en ideal yöntem olarak bilinmektedir. Gayrimenkullerin değeri, yalnızca ileride getirecekleri gelirlere göre belirlenebildiği durumlarda örneğin, kiralık konut ya da iş yerlerinde sürüm bedellerinin bulunması için gelir yönteminin uygulanması yerinde olmaktadır. Fabrika iş hanı gibi üzerinde yapı bulunan ve kira gelirleri bilinmeyen gayrimenkuller için sürüm değeri ise, maliyet yöntemine göre bulunmaktadır. bölge bazında yapılan bir değerlendirme işleminde Gayrimenkul değerlerine etki eden faktörlerin kombinasyonundan her bir Gayrimenkul için bir nominal değer üretilebilir. Bu nedenle her bir Gayrimenkul değerine etki eden faktörlerin, her birisinin etki derecesine bağlı olarak, nominal anlamda sayısal bir değişken ile ifade edilmesi mümkün olabilir [5].

2.1 Karşılaştırma (emsal) yöntemi

Yakın zamanda yapılan satış değerlerinin karşılaştırılmasıyla değerlemeye

konu gayrimenkulün rayiç değerinin tespit edilmesi işlemi olarak tarif edilebilen bu yöntemde değerlemeye konu Gayrimenkule emsal olabilecek gayrimenkullere yönelik güncel alım-satım değerlerinin ve karşılaştırılabilir özelliklerinin (yapı hakkı,parsel büyüklüğü, plan şekli, kentsel işlevi, emsal değeri, TAKS,KAKS, zemin yapısı gibi özellikler) mevcut olması gerekmektedir. Bu yöntemde değerlendirme işlemi yapılacak gayrimenkulün bulunduğu bölgede en son yapılan alım-satım fiyatları dikkate alınmaktadır. Değerlemesi yapılacak gayrimenkulün niteliği, karşılaştırılacak gayrimenkullerinkinden farklılıklar gösterirse, bu farklılıkların, değerlendirme sırasında artma ve eksilme yardımıyla giderilmesi gerekmektedir. Bunun için karşılaştırma Gayrimenkullerinin değerlerinin değerlendirme gününe kadar olan gelişimi, fiyat istatistikleri yardımıyla gözlenir[6].

Bu yöntem, yeterli ve güvenilir veri bulunabilmesi durumunda her cins gayrimenkule uygulanabilmektedir. Veri olması durumunda değeri belirlemek için en uygun yaklaşımdır. Özel amaçla inşa edilmiş gayrimenkullerin değerinin belirlemek için kullanılmaz. Genellikle gelir getirmeyen gayrimenkullerin (arsa, kamu binaları gibi)değerlendirilmesinde kullanılır. Ülkemizde konut değerlemesinde yaygın bir kullanım alanı vardır. Mal sahibi tarafından kullanılan ticari ve sanayi mülkler için en iyi göstergeleri sağlar. Geçmiş veriler değerlendirilirken verinin gerçekleştiği dönemden bu yana gelişen piyasa davranışlarındaki değişiklikler göz önüne alınmalıdır. Bu yöntemde, gerçekleşmiş satışlar, kontratlar, teklifler, resmi kayıtlar, emlak komisyoncularından alınan bilgiler, diğer

değerleme uzmanları, müzayedeler, mülk yöneticileri kaynak olarak kullanılabilir[2].

2.2 Gelir yöntemi

Gayrimenkulün değeri sadece getireceği gelire göre saptanabiliyorsa, değerlendirme işleminde gelir yönteminin uygulanması yaygın bir kuraldır. Gayrimenkulün yıllık gelirinin tahmin edilmesi esasına dayanan bu metoda göre gayrimenkulün mevcut ve gelecekteki geliri şimdiki gelirine denk olarak kabul edilmektedir. Gelir yöntemi ile üzerinde yapı bulunan bir taşınmazın değerinin belirlenmesindeki temel kural, elde edilebilecek net gelirdir.

Net gelir, gelir getiren gayrimenkulün yıllık işletme brüt gelirinden, taşınmazın boş kalması sonucu meydana gelen gelirden ki kayıp ve işletme giderlerinin çıkarılması şeklinde hesaplanır. İşletme giderleri ise, emlak vergisi, sigorta, yönetim, bakım-onarım, reklâm gibi giderlerden oluşmaktadır. Net işletme geliri bu yöntemde en önemli değişkenlerden biridir ve kapsamının tartışmaya açık olmaması, ayrıntılı olarak belirlenmesi gerekmektedir [2].

2.3 Maliyet yöntemi

Bu yöntem, daha çok, fabrika, otel, sanayi sitesi, iş hanı, bahçeli ev gibi üzerinde yapı bulunan ve kira gelirleri tespit edilemeyen üzerinde yapı bulunan taşınmazların değerlendirilmesinde kullanılmaktadır.

Bu yöntemde, gayrimenkulü zerinde ki bina ve diğer dış tesis, özel işletme donatıları ekonomik değerler dikkate alınarak, bunların yapım ve elde edilme maliyetleri hesaplanır. Yıpranma payı, bakım onarım masrafı gibi değerler, toplam maliyet değerinden çıkartılmak suretiyle, gayrimenkule ait o an ki kesin değer tespit edilir. Sigorta işlemlerinde genellikle bu metod kullanılmaktadır [6]. Bu yöntem, teorik olarak arsanın üzerine yapıyı yeniden inşa

etmek ve yapının yıpranma payını tespit etmeye dayalıdır [2].

2.4.

Nomi

nal

Değer

leme

Yönte

mi

Bilindiği gibi, uygulamalarda yapılan birçok gayrimenkul değerlendirme işlemi de rayiç bedeller esas alınmasına rağmen, değerlendirme yöntemine göre esas alınan birimler ülkenin ekonomik yapısına bağlı olarak değişebilmektedirler. Emlak piyasasındaki bu değişiklikler fiyat spekülasyonlarına da sebep olduklarından gayrimenkuller üzerindeki birim değerleri kontrol altında tutmak oldukça güçleşmektedir. Bununla birlikte, değerlendirme yapılacak alanların büyük olması ve gayrimenkul sayılarının fazla olması değerlemeyi zorlaştırıcı faktörlerdir. Genellikle bölge ya da sokak esas alınarak bu sınırlar dâhilindeki gayrimenkullerin değerleri hep aynı kabul edilmektedir. Ancak her bir Gayrimenkul, aynı bölgedeki diğer gayrimenkullere göre olumlu veya olumsuz özelliklere sahip olabilmektedir. Bu şekildeki genel yaklaşımla gerçek bir değerlendirme yapılamaz. Bundan dolayı, gayrimenkul sayısı fazla olan bölgelerde yapılacak değerlendirme ile söz konusu gayrimenkuller arasındaki değer dağılımlarının ortaya konulması gerekmektedir. Bunun için dikkate alınacak değer kriterleri formüle edilerek tavan ve taban puanları tespit edilmekte ve her bir gayrimenkulü ifade eden bir değer katsayısı hesaplanmaktadır. Bu değer katsayıları, gayrimenkulleri değer bakımından birbirlerine

göre durumlarını gösterir ve taban alınarak gerektiğinde kolayca rayiç bedele dönüştürülür[6].

3.Kapitalizasyon Oranlarının Belirlenmesi

Bir gayrimenkulden elde edilen yıllık net getiri ile özvarlık değeri arasındaki ilişkiyi gösteren kapitalizasyon oranı (KO):

$$\text{Kapitalizasyon Oranı (KO)} = \frac{\text{Yıllık Net Getiri}}{\text{Satış Fiyatı}}$$

Eşitliği ile hesaplanmaktadır.

Değerleme işleminde gayrimenkulün konumu ve nitelikleri, doğrudan belirleyici olan değişkenlerdir. Gayrimenkulün sahip olduğu nitelikleri içeren değişkenler gayrimenkulün değerini etkileyen içsel unsurlar olarak ele alınırken doğrudan gayrimenkule ait olmayan gayrimenkul dışındaki farklı sebepler gayrimenkulün değerini etkileyen dışsal unsurlar olarak ele alınmaktadır. Gayrimenkulün konumu, yaşı, işlevselliği, altyapı imkânları, kullanılan malzeme ve işçilik gibi unsurlar gayrimenkulün değeri konusunda bilgi veren teknik ve fiziki koşullardır.

Gayrimenkulün değerini etkileyen doğrudan gayrimenkule ait olmayan faktörler, ekonomik, sosyo-kültürel ve yasal mevzuata ilişkin özelliklerdir. Ekonomik unsurlar gayrimenkulden elde edilen gelir, piyasadaki cari faiz oranı, piyasadaki kredi hacmi, kredi maliyetleri, mevcut arazi ve bina stokları, ekonomik yapının genel durumu gibi faktörlerden oluşmaktadır. Çevre, ulaşım imkanları, yerleşim alanındaki istihdam imkanları gibi faktörler ise sosyo-kültürel unsurları meydana getirmektedir. Yasal mevzuat ile anlatılmak istenen ise, gayrimenkulün değerini etkileyebilecek olan tapu ve kadastro mevzuatı, kent planı, gayrimenkule bağlı haklar ve arsa veya binanın değerini değiştirebilecek

Konut Sektöründe Bölgesel Kapitalizasyon Oranının Belirlenmesi Ve Konya Meram Örneği

düzenlemeler olarak sıralanabilir[7].

Herhangi bir bölgedeki bir gayrimenkulün değerinin belirlenebilmesi için kapitalizasyon oranı tespiti çalışmaları bölgesel bazda olmaktadır. Bu amaçla, kıymet takdirindeki en büyük sorun, kapitalizasyon faiz oranının belirlenmesinde ortaya çıkmaktadır. Kapitalizasyon faiz oranındaki çok az değişimler bile bir gayrimenkul değerini büyük ölçüde etkilemektedir [8].

Bu çalışmada 2015 yılının ikinci yarısında kamuya açık satış ilanları ile piyasa

araştırması sonucunda satışı yapılan konutlara ait veriler kullanılmıştır. Bu amaçla her bir konutun piyasa değeri, hem de kira geliri tespit edilmiştir.

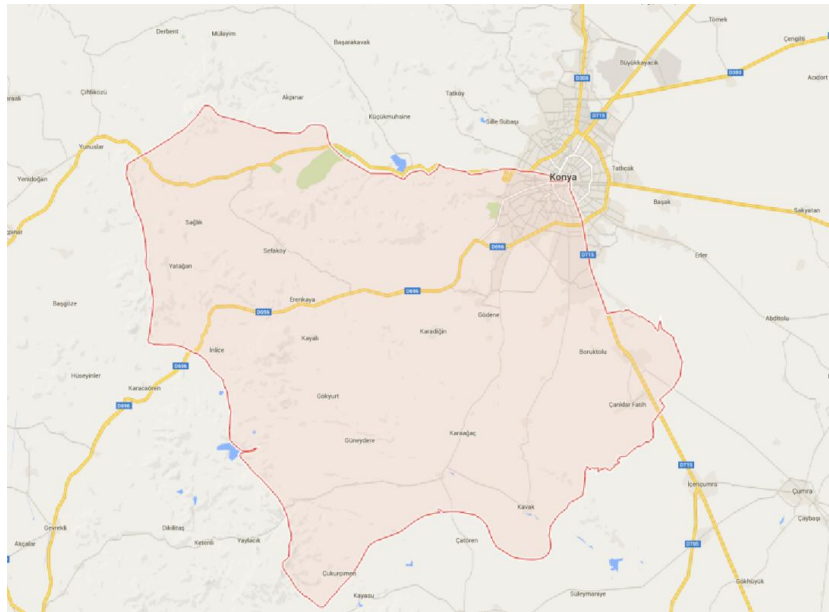
Bu çalışmanın amacı; taşınmaz satış değerleri belirlenerek Konya İli Meram İlçesi için ortalama kapitalizasyon oranının tespit edilmesi neticesinde, bölgede yapılacak herhangi bir kamulaştırma ve değerlendirme çalışmalarına yardımcı olunmasıdır.

4. Meram İlçesinde Bölgesel Konut kapitalizasyon oranlarının belirlenmesi

15 Haziran 1987 'de Bakanlar Kurulu kararıyla Konya, Büyükşehir olmuş ve merkez, Büyükşehir'le birlikte 3 ilçeye ayrılmıştır. Bu ilçelerden birisi olan Meram ilçesi, 26 Mart 1989 seçimlerinden bu yana da ilçe belediyesi olarak çalışmalarını yürütmektedir.

2012 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı Büyükşehir Yasası ile birlikte 200280 ha. alana sahip olan ilçede 115 mahalle bulunmaktadır.2012 yılı itibariyle ilçenin nüfusu 326.444 tür.

Mahalleden en az 10 örnek olmak üzere toplam 798 konuta ait veriler kullanılmıştır.

Şekil 1. Meram İlçesi

Meram İlçesini oluşturan mahalleler; ilçe merkezine olan uzaklıkları, yapılaşma durumları, yapı sınıfları ve halkın talep durumuna göre 22 gruba ayrılmıştır.

Konut Sektöründe Bölgesel Kapitalizasyon Oranının Belirlenmesi Ve Konya Meram Örneği

Her bir Mahallelerin grupları Tablo 1. de gösterilmiştir.

NO	MAHALLE	GRUBU
1	ABDULAZİZ	15
2	AKSİNNE	15
3	ALAKOVA	5
4	ALAVARDI	21
5	ALİ ULVİ KURUCU	4
6	ALPASLAN	7
7	ARİF BİLGE	13
8	ARMAĞAN	21
9	AŞKAN	21
10	AYANBEY	18
11	BATİHADİMİ	7
12	BAYAT	3
13	BEYBES	9
14	BORUKTOLU	2
15	BOTSA	4
16	BOYALI	4
17	BÜYÜKAYMANAS	11
18	BÜYÜKKOVANAĞZI	13
19	ÇANDIR	19
20	ÇARIKLAR FATİH	1
21	ÇAYBAŞI	16
22	ÇAYIRBAĞI	9
23	ÇOMAKLAR	2
24	ÇOMAKLI	3
25	ÇUKURÇİMEN	2
26	DEDEKORKUT	20
27	DEREAŞIKLAR	8
28	DERECAMİKEBİR	8
29	DOĞUHADİMİ	7
30	DR. ZİYA BARLAS	11
31	DURUNDAY	17
32	EKMEKKOÇU	7
33	ERENKAYA	3
34	EVLİYATEKKE	3
35	FAHRÜNNİSA	16
36	GAZANFER	11

Konut Sektöründe Bölgesel Kapitalizasyon Oranının Belirlenmesi Ve Konya Meram Örneği

37	GÖDENE	4
38	GÖKYURT	3
39	GÜLBAHÇE	14
40	HACI İSA EFENDİ	11
41	HACI ŞABAN	17
42	HACIFETTAH	16
43	HARMANCIK	11
44	HASANKÖY	6
45	HASANŞEYH	2
46	HATIP	9
47	HATUNSARAY	3
48	HAVZAN	22
49	İKİPİNAR	3
50	İLYASBABA	3
51	İNLİCE	2
52	KALFALAR	11
53	KARAAĞAÇ	4
54	KARAASLAN AYBAHÇE	6
55	KARADIĞIN	4
56	KARADIĞINDERESİ	4
57	KARAHÜYÜK	11
58	KAŞINHANI İSTASYON	2
59	KAŞINHANI YENİ	2
60	KAVAK	3
61	KAYADİBİ	4
62	KAYALI	3
63	KAYHÜYÜK	3
64	KIZILÖREN	4
65	KİRAZLI	19
66	KOZAĞAÇ	11
67	KÖYCEĞİZ	19
68	KUMRALI	3
69	KURTULUŞ	16
70	KÜÇÜK AYMANAS	11
71	KÜÇÜKKOVANAĞZI	13
72	KÜRDEN	21
73	LADİKLİ	11
74	LALEBAHÇE	14

Konut Sektöründe Bölgesel Kapitalizasyon Oranının Belirlenmesi Ve Konya Meram Örneği

75	LORAS	5
76	MAMURİYE	20
77	MEHMET VEHBİ	16
78	MELİKŞAH	21
79	MURADIYE	10
80	NECİP FAZIL	22
81	ORGENERAL TURAL	22
82	OSMANGAZİ	16
83	ÖĞRETMEN EVLERİ	18
84	PAMUKCU	3
85	PİREBİ	16
86	SAADET	10
87	SADIKLAR	4
88	SAGLIK	1
89	SAHİBİATA	15
90	SARIKIZ	4
91	SEFAKÖY	1
92	SELAM	18
93	SELVER	17
94	SÜLEYMANŞAH	19
95	ŞEHYHADRETTİN	18
96	ŞÜKRAN	15
97	TELAFER	5
98	TIRILIRMAK	11
99	TOPRAK SARNIÇ	20
100	TURGUT REİS	11
101	ULUIRMAK ALİ HOCA	15
102	ULUIRMAK SAKA	15
103	UZUNHARMANLAR	10
104	YAKA	22
105	YATAĞAN	2
106	YAYLAPINARKAŞ	6
107	YAYLAPINARSÜLÜYMANİYE	6
108	YAYLAPINARUHUD	6
109	YENİBAHÇE	3
110	YENİCE	16
111	YEŞİLDERE	3
112	YEŞİLTEKKE	2

Konut Sektöründe Bölgesel Kapitalizasyon Oranının Belirlenmesi Ve Konya Meram Örneği

113	YORGANCI	17
114	YUNUSEMRE	20
115	ZAFER	10

Meram İlçesi sınırları içerisindeki mahallelerin bölge bölge kapitalizasyon oranları belirlenirken her bölgeden gerçekleşmiş satış fiyatları ve kira gelirleri dikkate alınmıştır. Her bir bölge için emsalleri, ortalama birim satış fiyatı ve birim kira fiyatı belirlenmiştir. Her bölgenin analizi sonunda ise baz olarak alınan 100 m² daire dikkate alınmış ve kapitalizasyon oranı belirlenmiştir.

5. Sonuç ve Öneriler

22. Gruptaki Havzan Mahallesi için araştırma sonuçları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Havzan Mahallesi Ortalama 5 Yıllık Binalar İçin Satış –Kira Emsalleri

m ²	Satış Fiyatı (TL)	Satış m ² Birim Fiyatı (TL)	Kira Bedeli (TL)	Kira m ² Birim Fiyatı (TL)
100	180.000	1.800,00	550	5,50
130	250.000	1.923,08	800	6,15
150	300.000	2.000,00	1.000	6,67
180	380.000	2.111,11	1.300	7,22
200	420.000	2.100,00	1.700	8,50

Satış birim fiyatı: 1.986,84 TL

100 m²lik daire için satış fiyatı: 198.684 TL

Kira birim fiyatı: 6,81 TL

100 m²lik daire için kira fiyatı: 608,80TL

Kapitalizasyon Oranı (KO): 0,03680

Yukarıda gösterilen hesaplar Meram İlçesindeki 22 grup için kapitalizasyon oranları çizelge 3 'de gösterilmiştir.

Tablo 3 Meram İlçesi Kapitalizasyon Oranları

Grup	KO	Grup	KO
1	0,50702	12	0,46410
2	0,50300	13	0,46711
3	0,50121	14	0,44952
4	0,50322	15	0,45394
5	0,50401	16	0,44038
6	0,51952	17	0,42024
7	0,50100	18	0,45498

Konut Sektöründe Bölgesel Kapitalizasyon Oranının Belirlenmesi Ve Konya Meram Örneği

8	0,51850	19	0,03804
9	0,50201	20	0,03550
10	0,49980	21	0,03900
11	0,49811	22	0,03680

Tablo 3 Meram İlçesi Konut İstatistikleri

	Ortalama	Medyan	En Az	EnÇok	StandartSapma
<i>PiyasaDeğeri</i>	182.000	104.000	22.000	975.000	105.200
<i>Kira</i>	680	455	180	2.800	128
<i>KO</i>	0,402591	0,465605	0,03550	0,50702	1,00
<i>Büyükük(m²)</i>	120,10	121	40	320	41,30
<i>OdaSayısı</i>	4,05	4	1	8	0,55
<i>BinanınYaşı</i>	8,81	3	0	35	6,21
<i>KatSayısı</i>	3,48	4	1	18	5,02

Tablo 4 Meram İlçesindeki Konutların Özellikleri

Özellik	Var	Yok
Doğalgaz	64,2	34,8
Asansor	28,1	61,9
KapalıOtopark	20,2	79,8
Siteİçinde	11,9	88,1
Dış IsıYalıtımı	26,2	73,8
MerkezeYakınlık	88,7	11,3
TopluTaşımayaYakınlık	99,6	0,4

Yukarıdaki tablolardan anlaşılacağı gibi, konutların yaklaşık olarak %65'inde doğalgaz kullanılmaktadır. %28'iasansörlü, %20 civarındaki bir bölümü kapalı otoparklı, %12 civarındaki bir bölümü site içerisinde, %26 civarındaki bir bölümü ısı dış yalıtımlıdır. Ayrıca %89 civarındaki konutların şehir merkezine ve konutların tamamı toplu taşımaya yakın olduğu görülmektedir.

Konut Sektöründe Bölgesel Kapitalizasyon Oranının Belirlenmesi Ve Konya Meram Örneği

Yapılan analizler maddeler halinde aşağıdaki şekilde yorumlanabilir:

1. Konut fiyatları ve kiraların mülkiyet sahiplerinin talep ettiği fiyatlar olduğundan, alış-veriş belirli bir pazarlık fiyatı üzerinden gerçekleşmektedir. Bunun yanı sıra, talep edilen fiyatların yukarı yönlü olduğu durumda bile, talep edilen kira bedellerinin de benzer bir sapma içerdiğini, dolayısıyla kapitalizasyon oranlarının gerçekçi olduğu görülmektedir.

2. Sahip olduğu arazinin % 65 e yakın kısmı tarım ve Sit alanına isabet eden Meram İlçesinde, çok sayıda müstakil ev bulunmasının yanı sıra 4 grup dışında kalan mahallelerde kat ortalama kat yükseklikleri 4 ün altındadır.

3. Yapılan hesaplamalar sonucunda hem fiyat hem de kira açısından yüksek farklar ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Müstakil evlerin bir bölümünün çok yüksek piyasa değeri ve kiraya sahip olan yazlık veya villa türü lüks konutlar olduğu, diğer bir bölümünün ise özellikle büyükşehir yasasından önce köy statüsünde olan ve merkezden oldukça uzakta bulunan yerlerde aksine çok düşük piyasa değeri ve kiraya sahip olan bir çoğu kaçak statüde olan konutlar olduğu gözlenmiştir.

4. Çalışmada, piyasa fiyatları ile emlak vergisi matrahını teşkil eden bedeller arasında ciddi farklılıkların olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, Ülke ekonomisi açısından gayrimenkul değerlemesinin doğru bir biçimde yapılması gerekliliğini bir kez daha ortaya koymuştur.

5. Bu çalışma ile aynı zamanda gayrimenkullerin rayiç bedelleri yıllık kira gelirlerinin tespit edilmesi durumunda kolaylıkla belirlenebileceği de gösterilmiştir. Belirlenen bölgesel kapitalizasyon oranları kamulaştırma, emlak vergilendirmesi, kamu kurumlarına ait taşınmazlara yönelik muhammen bedel belirleme, alım-satım ve kiralama işlemleri ile sigorta rayiç

bedellerinin belirlenmesinde kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

6. Kapitalizasyon oranı oda sayısının azlığı, konutun küçük bir alana sahip olması, dış ısı yalıtımın olmaması ve şehir merkezine uzaklığından olumsuz etkilenirken, binanın yaşı, doğalgaz imkânı ve site içi ya da müstakil olması durumlarından olumlu yönde etkilenmektedir. Bulgulara göre, konut fiyatları ve kiraların aynı oranda artması halinde, bir konuta harcanan para tutarı yaklaşık olarak Yapılan hesaplamalar sonucunda ise, Meram İlçesinde konuta yapılan harcamanın geri dönüşü ortalama 21 yıl olarak tahmin edilmiştir.

KAYNAKLAR

- [1] <http://www.evagyd.com/WebSite/Display.aspx?ContentID=30&LangID=1>
- [2] H.H. Karakuş, T. Özdemir, T. ve A. Turabi, "Kentsel Alanlarda Gayrimenkul Değerlemesi Ve Balıkesir İl Merkezinde Bölgesel Kapitalizasyon Oranlarının Belirlenmesi", BAÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Cilt 13(2) 112-119, 2011.
- [3] A., Çağdaş, V., "Mühendis Mimar ve Uzmanlar için Taşınmaz (Gayrimenkul) Değerlemesi" Türk Mühendis ve Mimar Odalar Birliği, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yayını, ISBN 975-395-551-0, Ankara, 2002.
- [4] A. Açlar, ve V., Çağdaş, , "SPK ve Kamulaştırma Değerleyicileri Mühendis, Mimar ve Uzmanlar için Taşınmaz (Gayrimenkul) Değerlemesi" Türk Mühendis ve Mimar Odalar Birliği, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yayını, Ankara, 2008.
- [5] Çağdaş V., "2942 Sayılı Kamulaştırma Yasasındaki Değişikliklere Taşınmaz Değerlemesi

Konut Sektöründe Bölgesel Kapitalizasyon Oranının Belirlenmesi Ve Konya Meram Örneği

Açısından Bakış’’ Mülkiyet Dergisi, Eylül 2001,
Sayı: 42, Ankara.

[6]T. Yomralıoğlu, R. Nişancı, M.Çete ve E. Candaş, “DÜNYA’DA VE TÜRKİYE’DE TAŞINMAZ DEĞERLEMESİ”, Türkiye’de Sürdürülebilir Arazi Yönetimi Çalıştayı, 26-27 Mayıs 2011, Okan Üniversitesi, İstanbul.

[7] A. Pınar ve V. Demir, “Konut Sektöründe Kapitalizasyon Oranlarını Belirleyen Faktörler: Türkiye İçin Bir Mikro-Veri Analizi”, Sosyoekonomi / 2014-2 / 140218 .

[8] A. Birinci,” Erzurum ve Erzincan İllerinde Tarla Arazilerinde Kapitalizasyon Faiz Oranının Saptanması Üzerine Bir Araştırma”, Ata.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Doktora Tezi (Yayımlanmamış), 2001,Erzurum